

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Η'. (Έξάμηνο Β')

✱ ΑΘΗΝΑ, 17 ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΗ 1910 ✱

ΑΡΙΘΜΟΣ 409

Ένας λαός ύψώνεται άμα δείξη πώς δέ φοβάται την άλήθεια.—ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΑΘΗΝΙΩΤΗΣ. Άθηνιώτικα γράμματα.
EUGENE CLÉMENT. Κριτική : «Στό Άλμπουρο».
Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ. Τριγύρω στους έκλεχτούς : Ό έπαινος του Άλ. Πάλλη.
ΑΔΕΞ. ΠΑΛΑΗΣ. Ό Έμπορος της Βενετίας του Σεπήρου (συνέχεια).
ΓΙΑΧΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ. «Μουσαϊκά» : Καρδιά δακρυομένη.
ΣΠΥΡΟΣ ΠΕΡΟΥΑΝΣ. Σε μιá ξενιτεμένη κόρη.
Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ. Για τó Έθνικό Θέατρο.
ΣΤΡΑΤΟΚΟΠΟΣ. Με τó λεπίδι.
ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ. Τάσο (1 - 2).
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΜΕ ΤΟ ΛΕΠΙΔΙ

Κείνο πούπρεπε νά κάμει, τόκαμε. Τους ξεκούμπησε. Γιατί τέτια σημασία είχε ή διάλυση τής Διπλής Βουλής. Κ' έτσι μάλιστα, άπότομα κι ώμά, καθώς έγινε, με τó τοιχοκολλημένο Βασ. Διάταγμα, πού θυμίζει, με τις άπαραίτητες άναλογίες πάντα, τó «Σταυλος για νοίκιασμα» του Κρέμβελ.

Πραξικόπημα, λέει. Όχι τί; Πραξικόπημα βέβαια, και «μέτρον άντισυνταγματικόν» και «ύπονόμευσις του Πολιτεύματος», κι δτι θέλετε. Μά και σωτήριο μέτρο. Μά και τó μόνο μέτρο, πού βρεθήκανε μάλιστα και μερικοί νά σταναχωρηθούνε γιατί δέν τόθαλε μπροστά άπό τήν πρώτη ψηφοφορία, άπό τó Σαβατόβραδο, δταν τά κόμματα, τά καταδικασμένα πιά τελιωτικά στη συνείδηση του Έθνους, βάζανε τήν τρικλοποδιά τους και κοιτάζανε νάν τονέ ρήξουνε με τά παλιά, τά ξεφτησμένα τους πιά τερτίπια.

Δέ χρειάζεται, κύριε Βεροιώτη, νάναι Γουλιέλμος Χοεντζόλερν ό Βασιλιάς μας, ούτε Μπίσμαρκ ό Βενιζέλος, για νάναι καλά καμωμένη ή δουλιά. Σώνει νάχουνε θέληση κ' οι δυό τους νά δουλέφουν και σώνει νάχουν τή δύναμη νά επιβάνουν τή θέλησή τους. Τους Χοεντζόλερν και τους Μπίσμαρκ άς τους χάρουνται κι άς τους προσκυνούν οι Γερμανοί. Έμεις δικά μας είδωλα λαχταρούμε νά προσκυ-

νήσουμε μιá μέρα. Κι όποιος φορτώνεται μιá τέτια εϋτύνη πάνου του, σημαίνει πώς νιώθει και τά κότσα του γερά για νάν τά βγάλει πέρα.

Οί θεσμοί και οι συνταγματολογικές θεωρίες είναι τά γιατροσόφια τής περασμένης εποχής. Τά δοκιμάσαμε και τó κορμί μας γαγγραινώσε άντι νά γιάνει. Τώρα τó λεπίδι του χειρουργού άπόμεινε ή μόνη μας άπαντοχή. Μιά και δυό και τρεις και δεκατρις φορές άς άγγίξει τις σαπισμένες σάρκες όσο νά πετύχει τις ίνες τις γερές. Και τότε νά σταματήσει και νάρχινήσει ή γιατρεία.

Ή μακαρίτισσα πιά Διπλή Βουλή είτανε σαπισμένη σάρκα. Λεπίδι τó λοιπόν. Άν και ή δεύτερη μάς έρθει τέτια, τó λεπίδι πάλι σ' ένεργεια δίχως χασομέρια. Όσο νάρθει ή καλή. Όσο νάρθει ή άληθινά Έθνική Βουλή πού δέ θά χάνεται σε λογοκοπήματα, πού δέ θά πνίγεται σε άερολογίες, πού δέ θά κουτοπονηρεύεται και δέ θά βαγαποντεύει και δέ θά παίζει τόν κρυφτούλη στις σοβαρότερες και ίερώτερες στιγμές, μά ήρεμη, σεμνή, άξιόπρεπη, άξια τής μεγάλης άποστολής της, θά βοηθήσει έναν πολιτικό πού λέει πώς έρχεται νά μάς κυβερνήσει μ' ένα πρόγραμμα μελετημένο και άνορθωτικό, ή, ά δέ συμφωνεί μαζί του, θάν τονέ ρήξει, πολεμώντας τον όμως τίμια και παληκαρία.

Μιά τέτια Βουλή χρειάζεται τó Έθνος σήμερα, και μιá τέτια Βουλή έχουμε χρέος νάν τού δώσουμε.

ΣΤΡΑΤΟΚΟΠΟΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

— Τί νέα για τó καλλιτεχνικό θέατρο ; Λόγος δέ γίνεται πιά στον τύπο. Μήπως φτειάξανε κι όλα τήν εταιρία τους δραματογράφοι και καλλιτέχνες και δημοσιογράφοι πού τόνειρευτήκανε ; Μήπως και τó χτίζουνε, για νά μάς τó παρουσιάσουνε ξαφνικά έτοιμο ;

— Δέ βαιρέσαι, αδερφέ. Ό λόγος είτανε για νά γραφτοúνε μερικά χρονογραφήματα. Τώρα έχουμε άλλα θέματα, πιδ επίκαιρα . . .

Έτσι εκλείσει ή κουβέντα του δρόμου, έτσι εκλείσει και τó θεατρικό ζήτημα. Και όμως στην ειρωνική έρώτηση και στην άδιάφορη άπάντηση μέσα, πόσες άλήθειες ! Τόν περασμένο μήνα, δέν έμεινε χρονογράφος, άπ' όσους πέφτουμε νά κοιμη-

θοῦνε δραματογράφοι καὶ ξυπνοῦνε κριτικοί, δίχως νὰ γράψῃ τὸ ἀρθράκι του γιὰ τὴ θεατρικὴ κατάντια τῆς Ἀθήνας μας καὶ νὰ μὴν προτείνῃ τὸ γιατροσόφι του. Ὠραῖα λόγια, μὰ καλῆτερα, ἐπιστημονικώτερα, πὺ* ποιητικὰ καὶ πὺ ἀθροιστικὰ τὰ εἶπανε ἄλλοι ὡς τώρα. Ἄνοιξτε τὸ βιβλίον τοῦ Ψυχάρη «Γιὰ τὸ Ῥωμαϊκὸ Θέατρο», ξεφυλλίστε τὰ Γράμματα καὶ τὰ Σημειώματα τοῦ Παλαμά, θυμηθῆτε τὰ γραφόμενα τοῦ «Κριτικοῦ τοῦ Νουμά», καὶ περάστε ἄλλη μιὰ φορὰ τὶς φωτεινὲς κριτικὲς τοῦ Πέτρου Βασιλικοῦ γιὰ τὴ Δραματικὴ μας Παραγωγὴ καὶ γιὰ τὴν Τέχνη, καὶ θὰ τὶς δῆτε αὐτὲς τὶς ἀλήθειες. Γραφτήκανε φέτος ἀρκετὰ ζυμωρὰ πράματα καὶ σὰ δημοσιογραφικὰ θεατρολογήματα, γιὰ νὰ διασκεδάσῃ τὸ φιλόμουσο κοινόν, ὅπως διασκεδάζει καὶ στὸ θέατρο μὲ τὰ ἔργα ποὺ βλέπει. Τὸ θέμα ξεθύμανε, οἱ ἀρχισυντάχτες ἀπαιτήσανε φρέσκα πράματα, καὶ τὸ θέατρο—καλλιτεχνικόν, λαϊκὸ ἢ ἔθνικόν, πέστε το ὅπως ἀγαπᾶτε,—δὲ χτίστηκε.

Δὲ χτίστηκε. Τὸ ξαναγράφω γιὰτὶ αὐτοῦ εἶναι ὄλο τὸ ζήτημα. Τὸ εἰρωνικὸ ρώτημα μήπως τὸ χτίζουνε, γιὰ νὰ τὸ παρουσιάσουνε ξαφνικὰ ἔτοιμο, εἶχε βαθὺ νόημα. Δὲ φτάνει νὰποφασίσουνε οἱ καλοκάγαθοι κριτικοὶ μας νὰ χεραγωγῆσουνε τὴν παραστρατημένη θεατρικὴ μας Τέχνη, οὔτε νὰ πεινάσουνε κ' ἓνα ἢ δυὸ ἀστέρια τῆς σκηνῆς, ὅπως τὸ δηλώσανε πὺς εἶναι πρόθυμα. Ἀνάγκη καὶ νὰ τὸ χτίσουνε τὸ θέατρό τους. Ἀλλιῶς παράσταση δὲ γίνεται.

— Μὰ τί τρέλες εἶν' αὐτὲς; κάποιος θὰ βρεθῆ νὰ μὲ ρωτήσῃ. Πὺς δὲν ὑπάρχει θέατρο; Ἀπὸ θέατρα, ἔχουμε δὲ καὶ πάρα πολλὰ στὴν Ἀθήνα. Τόσα πολλά, ποὺ μένουνε κλειστὰ δυὸ τρία κάθε καλοκαίρι!

Ἀπαντῶ. Ὅσο εἶναι ὠραῖα τὰ λόγια, τόσο ἀσκημα τὰ πράματα, κάποτες. Στὸ ζήτημά μας τὰ λόγια λένε πὺς εἶναι θέατρα στὴν Ἀθήνα, καὶ τὰ πράματα δείχνουνε πὺς δὲν εἶναι κανένα. Σκολεῖδ τῆς κοινωνίας, ἱερὸ ναὸ τῆς Τέχνης μᾶς ὀνοματίζουνε κριτικοὶ καὶ ποιητᾶδες τὸ θέατρο. Τὸ παραδέχουμαι. Μὰ πὺς θέλετε νὰ στείλω τὸ παιδί μου στὸ σκολεῖδ τὸ ἰδιωτικόν, ποὺ δὲν τὸ διευτύνει δάσκαλος ἀναγνωρισμένος, παρὰ ἓνας ταξιδερᾶρης, ποὺ ἐπειδὴ ἔτυχε νὰναὶ καὶ σπιτονοικοκύρης τοῦ χτίριου ποὺ χρησιμεύει γιὰ σκολεῖδ, παίρνει ἔχι μονάχα τὸ νοίκι του παρὰ καὶ τὸ δικαίωμα νὰ κανονίξῃ αὐτὸς τὰ μαθήματα; Πὺς νὰ πάω νὰ κάμω τὴν προσευκὴ μου στὸν ἰδιόχρητο ναὸ, ποὺ λειτουργοὺς καὶ κήρυκες ἔχει μονάβηδες καὶ σαράβηδες, ὅσο κι ἂν εἶναι καλοὶ νοικοκυραῖοι, κι ἔχι παπάδες;

Ἔτσι καὶ τὰ θεάτρά μας. Ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ

φιλοδοξήσανε νὰ γίνουνε κέντρα γιὰ διασκέδαση μονάχα, καὶ ποὺ τὰπαρνήθηκε ἄπονα ἓνα; Χρηστομάνος δίχως νὰ προνοήσῃ νὰφῆσῃ ἓναν τουλάχιστο ἄξιο διάδοχόν του, ἂν ἔχι πολλούς, μὲ τὴ ρητὴ παραγγελία νὰ πασιόσουνε πὺς νὰ διορθώσουνε τὸ λάθος ποὺ ἔκανε κι αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἄμα βουλήθηκε καὶ ἀποφάσισε νὰ τραβήξῃ τὴν πελατεία τοῦ κόσμου ποὺ πάει στὸ θέατρο ἔχι γιὰ νὰ δῆ παρὰ γιὰ νὰ φανῆ,—ἀπὸ κείνο τὸν καιρὸ μείνανε τὰ θεάτρά μας ὄρφανὰ ἀπὸ δάσκαλο καὶ λειτουργόν, ἀπὸ καλλιτέχνη κυβερνήτη. Τὰ κυβερνοῦνε τώρα, καὶ κανονίζουνε τὴν τάση καὶ τὸ δρόμον τους, ἐπιχειρηματίες ποὺ πρῶτο καὶ κύριον σκοπὸν τους ἔχουνε τὸ χρηματικὸ κέρδος, ἀδιαφοροῦντας ἐντελῶς, οἱ περισσότεροι, γιὰ κάθε σκοπὸν καλλιτεχνικόν.

Πάρτε τὸ πῶτερον συχνασμένο καλοκαιρινὸν θέατρο τῆς Ἀθήνας, τὴ «Νέα Σκηνή: ἰδρυτῆς Κ. Χρηστομάνος». Θαρρεῖτε πὺς φέτος καὶ πέρσι καὶ πρόπερσι εἶχε τὴν καλλιτεχνικὴν του κυβέρνησιν ἢ καλλιτέχνισσα Μαρίκα Κοτοπούλη, ὅπως λέγανε τὰ προγράμματα; Κάνετε μεγάλο λάθος. Κυβερνοῦσε ὁ κ. Π. Θηθαῖος, καλὸς καὶ ἄξιος δικηγόρος, συντάχτης καὶ νομικὸν φύλλον, ἂν ἀγαπᾶτε, μὰ ποὺ μέτρο τῆς Τέχνης εἶχε τὴν εἰσπραξὴν τοῦ ταμείου. Αὐτὸς εἶτανε ὁ θεατρῶνης, ὁ νοικοκύρης τῆς θεατρικῆς μάντρας: ἔπαιρνε νοίκι 22 τὰ ἑκατὸ ἀπὸ τὴν ἀκαθάρστην εἰσπραξὴν, ἔπαιρνε τὶς δεκάρες γιὰ τὰ μαξιλλάρια, ἔπαιρνε νοίκι ἀπὸ τὸν καφενέ, μερδικὸν ἀπὸ τὰ φιλοδωρήματα τοῦ ταμίου. Μόνη του ἔγνοια καὶ φροντίδα νὰ γεμίξῃ κάθε βράδι τὸ θέατρο. Κ' εὐκολίες ἀπὸ μέρος τοῦ στοῦς θεατρίνου, ὅσες θέλει: χιλιάδες φράγκα προπλερωμέα, κτλ. Ποῦ νὰ τολμήσουν οἱ δυστυχισμένοι νὰ ξαναπαίξουνε δρᾶμα ποὺ δὲν τραβήξῃ πολὺ πλῆθος, ἄς εἶτανε κ' ἔργο ποὺ εἶχανε νὰ δείξουνε τὴν τέχνην τους! Πὺς νὰ ποῦν ἔχι, ἄμα τοὺς φέρνανε οἱ δραματογράφοι: κ' οἱ μεταφραστῆς τῆς μόδας ἔργα μὲ καφεσαντάνικα τραγούδια καὶ γαργαλιστικὰ ξεγυμνώματα! Θὰ κοβότανε ἀμέσως κάθε χρηματικὴ εὐκολία, μπουρὴ νὰ τοὺς λάνανε κ' ἔξωσῃ ἀπ' τὸ θέατρο. Κ' ἔτσι, τὸν Ὀρέστη καὶ τὴν Ἰφιγένεια ποὺ μεταδώσανε ἀπόψε τὸ καλλιτεχνικὸν ρίγος σὲ λιγιστὸ ἀκροατήριον, θὰ πῆγαινε πατεῖς με πατῶ σε τὸ ἄλλο βράδι ὁ ἐκλεκτὸς πλουτοκρατικὸς μας κόσμος—καὶ μαζὶ του ὁ κοσμᾶρης ποὺ μαῖμουδιίζει τοὺς κάλλιους του—νὰ τοὺς καμαρώσῃ στὸ χορὸν τῶν Ἀπάχηδων καὶ στὴν καντσονέττα τῆς Κυρᾶ-Νταντᾶς.

Τὸ ἄλλο μας κοσμικὸν θέατρο, τὸ «Βαριετέ», κάπως περισσότερον καλὸτυχο. Θεατρῶνης του ὁ Κώστας ὁ Θεοδωρίδης, μὲ γούστα, μόρφωση καὶ ἰδανικά, μὰ ὑποχρεωμένος νὰντικρύξῃ τὰ βαριά ἔξοδα

τοῦ θιάσου, νὰ πλερώσῃ τὸ πανάκριβο χρονιάτικο νοίκι τῆς μάντρας, νὰ διορθώσῃ τὸ ἐρείπιό ποῦ εἶχε γιὰ θέατρο, νὰ βασιτάξῃ στὸ συναγωνισμό. Κ' ἔτσι, τὴ ζημιὰ ποῦ τοῦ ἔφερεν ἡ κλασσικὴ Ἀντιγόνη, κοίταξε πῶς νὰ τὴ σκεπάσῃ μὲ τὶς «Λευκὲς Σελίδες», καὶ ἀπὸ τὴν «Κρήνη» τοῦ Μπλαίμς ποῦ ἔσταζε δάκρυ δάκρυ τὴν εἰσπραξὴν, προτιμοῦσε τὸν πλούσιον βουρκο τοῦ «Ρουβίκωνα», ἐνὸς ἐξυπνοῦ γαλλικοῦ ἔργου, ποῦ ἀλύπητα τὸ σφυρίζανε τὸν ἴδιο μῆνα οἱ βλάκες Μιλανέζοι.

Ὡς νὰ συναγωνιστοῦνε τὰ λαϊκώτερα θέατρα, — ἡ «Νεάπολη», τὸ «Ἀθήναιο» καὶ τὸ «Νέο Θέατρο» ; Ἀναγκασμένα κι αὐτὰ νὰ κριβοπλερώνουνε τὰ νοίκια τους, κάνοντας χίλια τερτίπια γιὰ νὰ κρατήσουνε τὴν πελατεία τους ποῦ σερνόταν, ἀπὸ μίμησιν καὶ ψευτοεπίδειξιν, πρὸς τὰριστοκρατικώτερα κέντρα, τρεκλίζανε στὴν ἐκλογὴ τῶν ἔργων, ἀνεδιάζοντας στὴ σκηνὴ ἔτι φανταχτερὸ καὶ πρόστυχο ἀπὸ τὰ ξένα, ἔτι πατριδοκαπηλικὸ καὶ ἄτεχνο ἀπὸ τὰ πρωτότυπα, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ νοητικὸ παραστράτημα τοῦ κοσμάκη ποῦ χειροκρατοῦσε. Κι ἂν κάμανε καὶ τίποτα καλὸ, πνίγηκε κι αὐτὸ μέσα στὸ ρέμα τῆς προστυχιάς. Κι ἂν ἔλεγε κανεὶς στοὺς θεατρίνους τίποτα :—Μπᾶ ! ξέρουμε ἐμεῖς τὸ καλὸ, μὰ ὁ κόσμος αὐτὰ θέλει. Νὰ πεινάσσουμε, ἀδερφέ ; Τοῦ δίνουμε ἔτι τάρεσει. Τοῦ ἄρέσει νὰ κοροϊδεύεται ; Τὸν κοροϊδεύουμε !

Τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν, σημειώστε, δὲν τὴν ἀκούγετε μόνο ἀπὸ τοὺς μικροὺς, παρὰ καὶ ἀπὸ τοὺς μεγάλους καλλιτέχνες μας. Τὴ μάθανε ἀπὸ τοὺς δημοσιογράφους. Καὶ τοῦτοι, μὲ πολλὰ γραφόμενά τους γελοῦνε κ' οἱ ἴδιοι, τόσο ἄτοπα εἶναι !—τὰ γράφουνε ὅμως λένε, γιὰτὶ ἔτσι θέλει τὸ κοινὸ, ἔτσι κάνει κι ὁ συνάδερφος καὶ τραβᾷ πεντάρες. Παντοῦ ἡ πενταρολογία, τὸ εὐκολο κέρδος, καὶ λόγια παχιά μονάχα γιὰ τὴν Ἰδέα καὶ γιὰ τὴν Τέχνην.

— Ἀφοῦ ἓνας Χρηστομάνος ἀναγκάστηκε νὰ κἀνῃ τὰ ἴδια, ἀπὸ μένα τὸ φτωχὸ θεατρίνο περιμένεις νὰ φήκω νησιτικὰ τὰ παιδιὰ μου γιὰ νὰ ὑψώσω τὸ θέατρο ;—Σοῦ λέει, καὶ σὲ ἀποστομώνει.

— Ἐλα σὺ, ἔ φωτισμένος, καὶ πὲς μας τί νὰ παίξουμε. Παίρνεις ὅμως καὶ τὴ ζημιὰ μας ἀπάνω σου ; — Φωνάζει ὁ ἄλλος. Κ' ἐπειδὴ δὲν ξέρεις τί νὰ παντήσῃς, θάκούσῃ ἐκεῖνος προθυμότερα τὴ γνώμη τοῦ πολυξερου μεταφραστῆ ποῦ τοῦ πῆγε τοὺς παράλυτους «Γλεντζέδες» καὶ τὴν πορνικὴ «Κρεδατοκάμαρα» ποῦ τραβᾶνε τὸν κόσμον, παρὰ τὴ γνώμη τοῦ Παλαμᾶ, ποῦ ἡ «Τρισεύγενή» του δὲν ἀξιώθηκε νὰ παιχτῆ ἀκόμα σὲ θέατρο ποῦ θέλει νὰ ὀνοματίζεται ἑλληνικὸ θέατρο.

Ὀνοματίζεται κ' ἑλληνικὸ δὲν εἶναι. Εἶναι «διασκεδαστικὸ» θέατρο. Γιὰ νὰ ἱκανοποιῆ τὰ γούστα

τοῦ καλοῦ κόσμου καὶ τοῦ κούτου κοσμάκη ποῦ ἐννοεῖ νὰ διασκεδάσῃ καὶ νὰ περάσῃ καλὰ τὴ βραδιά του τὸ καλοκαίρι, νὰ ἱκανοποιῆ καὶ τὶς φιλοδοξίες μερικῶν ἀπὸ τοὺς θεατρίνους μας ποῦ εἶναι τώρα κοσμαγάπητοι καὶ θέλουνε νὰ φανοῦνε κάθε τόσο σ' ἓναν καλὸ καινούριον ρόλο. Καὶ γιὰ νὰ κερδίζουνε τὸ ψωμάκι τους οἱ πολλοὶ καὶ μικροί, τὸ παντεσπᾶνι τους οἱ πιδ τρανοὶ κι ὁ θεατρώνης. **Ρόλους**, τεχνικούς ρόλους, ἀλήθεια ! θέλησε νὰ μᾶς δείξῃ κι ὁ Οἰκονόμου τελευταῖα στὸ «Πανελλήνιο», μὰ ὁ θεατρώνης τοῦ κλεισε τὴν πόρτα, γιὰτὶ λουφές δὲν ἔδωγαινε, οὔτε εἶταν ἐλπίδα νὰ βγῆ τὸ χειμῶνα.

— Μὰ ὅλα δικά σου τὰ θέλεις ! ἀκούω τὸν τρίτο θεατρίνο νὰ μοῦ φωνάζῃ **Μονάχα** ρόλους φιλοδοξοῦμε ; **μονάχα** ξένα ἔργα παίξουμε ; Ποιὸ ἑλληνικὸ πρωτότυπο ἀρνηθήκαμε ; Ἀπὸ ποιὸ ἑλληνικὸ κερδίσαμε ; Μόνο ἀπὸ τὰ πατριωτικὰ κι ἀπὸ τὶς ἐπιθεώρησες . . . Καὶ βάλε ! . . .

Βάζω. Βάζω πῶς δὲν παίξατε ἀκόμα, οὔτε κἂν τὴ διαδάσατε, οἱ περισσότεροὶ σας, τὴν «Τρισεύγενή» ποῦ εἶναι ὀχτῶ χρόνια τώρα τυπῶμένη. Βάζω πῶς τὰ παίξετε τὰ πρωτότυπα ἑλληνικὰ, γιὰτὶ ξέρετε πῶς θὰ πάῃ κόσμος στὴν **πρώτη** τους, μὰ δὲν τάγαπάτε, δὲν τὰ ξαναπαίξετε παραπάνω ἀπὸ δυὸ ἢ τρεῖς φορές, ἐξὸν ἂν ἡ τεχνίτρα ρεκλάμα κ' οἱ συφεροντολαγικὲς ὑποχρέωσες σᾶς ἀναγκάσουνε. Βάζω πῶς τὰ ξένα μονάχα ἔργα τάγαπάτε μὲ τὴν καρδιά σας, ὅσα, ἐννοεῖται ! ἔχουνε κούφους καὶ φανταχτεροὺς ρόλους, ὄχι ἐκεῖνα π' ἀγγίζουνε στὸ βάθος τῆς ἀθρώπινης ψυχῆς. Γιατί, μάτια μου—ματάκια μου ! ὅπως τὸ λέγει ὁ Ταβουλάρης—πιώτερο κολακεύεστε ἅμα βγῆτε στὴ σκηνὴ Γάλλοι «μαρκήσιοι καὶ κόμητες» ποῦ ἀκουστὰ τοὺς ἔχετε δίχως νὰ τοὺς δῆτε ποτὲ στὰ μάτια σας, παρὰ νὰ βγῆτε Ρωμοὶ μπακάλῃδες ἢ ἀσκλάδωτοι ραγιάδες ἢ ἀγνοὶ λυράρηδες καὶ βιολιτζήδες, ποῦ τοὺς σκοινιάτε ἐλημερῆς στὸ δρόμο, δίχως νὰ τοὺς προσέξετε καὶ νὰ τοὺς σπουδάσετε γιὰ νὰ τοὺς **ὑποκριθῆτε** ἀπάνω στὴ σκηνὴ. Καὶ σᾶς εἶναι πολὺ πιὸ δύσκολο νὰ ζωντανέψετε μιὰ ρωμαίικη μορφή, ἓναν ἄπλο ντόπιον χαρακτήρα, παρὰ μιὰ πολυπλοκὴ ξενικὴ ψυχὴ, ποῦ δὲν τὴ νοιώθετε, μὰ οὔτε κι ἀπὸ μᾶς ἔχετε φόβο νὰ σᾶς νοιώσουμε πῶς δὲν τὴ νοιώθετε. Στάχτη στὰ μάτια τοῦ κόσμου, καὶ στάχτη στὰ δικά σας. Κι ὁ λουφές τοῦ θεατρώνη νὰ βγῆ . . . Ἄ ! Εἶστε φιλοδοξοὶ καὶ φιλότιμοι θεατρίνοι, —σᾶς καμαρώνω ! Μὰ ὄχι Ἑλληνες θεατρίνοι. Ὁ Οἰκονόμου ὁ ἴδιος, ποῦ δάσκαλό τους τὸν ἀναγνωρίζουν οἱ πρῶτοι καὶ καλύτεροί σας, εἶτανε κ' ἔμεινε ξένος θεατρίνος, ὁ ξενικώτερος ἀπ' ὅλους σας. Κουτσὰ στραβὰ ἔχετε σεῖς εἰ ἄλλοι, οἱ παρακατινοί, νὰ δείξετε μιὰ δημιουργικὴ προσπάθεια, εἶπατε νὰ βοηθήσετε μὲ τὴ

μικρή σας τέχνη, ἔσω και δίχως ἀγάπη, τὸ νεοελληνικό, τὸ ρωμαϊκό θέατρο. Ὁ δάσκαλός σας βρωσ ποτὲ δὲ σὰς τὸ δίδαξε αὐτὸ μὲ τὸ παράδειγμά του. Καὶ παντοῦ και πάντα τὸ παράδειγμα στάθηκε ἡ μόνη διδαχὴ ποὺ πιάνει τόπο και σκλαδώνει πιστοὺς ὑπαδούς και ἀποστόλους.

§

Μὰ γιατί τόσα πολλά νάπαιτοῦμε ἀπὸ τοὺς φτωχοὺς θεατρίνους ἢ ἀπὸ τοὺς πλούσιους κερδοσκόπους θεατρώνηδες, ἅμα τὸ κακὸ παράδειγμα τὸ δίνουνε Κράτος και Δημός; Ἔνα, τὸ μεγαλύτερο ἂν ἀγαπάτε, μορφωτικὸ μέσο τοῦ λαοῦ εἶναι ἡ Τέχνη, και εἰδικώτερα ἡ Θεατρικὴ Τέχνη. Τὸ εἶπαν τόσοι και τόσοι ὡς τώρα τελευταία κι' ὁ «Κριτικός τοῦ Νουμά» σ' ἕνα του εἰδικὸ ἄρθρο*. Σ' ἕνα ὁμοῦ ἀντιγνωμῶ μαζί του, σ' αὐτὸ ποὺ λέει πὼς «δὲ θὰ εἶτανε κακὴ ἐπιχείρηση ἀπὸ τὴ μεριά τῆς χρηματικῆς ὠφέλειας μιὰ τέτοια ἔδρουση ἐνὸς Λαϊκοῦ Θεάτρου στὴν Ἀθήνα». Οἱ «διάφοροι θεατρώνηδες και θιασάρχες» ποὺ τοὺς σιουλεύει νὰ κάνουνε τὴν ἐπιχείρηση, ξέρουνε καλῆτερα τί θὰ πῆ ἐμπορικὴ ἐπιχείρηση κι' εὐκόλο κέρδος. Κάνουνε ὅ,τι κι' ὁμπιραριέρηδες. Ρωτήστε τὸν ὁμπιραριέρη, ποιὸν προτιμᾷ πελάτη;—τοὺς 100 ἡσυχούς ἀθροπάκους ποὺ θὰ πιόνε ἡσυχὰ και καλὰ τὸ κερδάκι τους ἢ θὰ φάνε τὸ λουκουμάκι τους—εἰσπραξὴ 10 ὡς 20 φωροδραχμῆς, και φασαρία και κόπος ὄλο τὸ μερόνυχτο ἢ τοὺς 10 παρὰλλῆδες χαροκόπους ποὺ θὰ πάνε γιὰ μισὴ ὥρα νὰδειάσουνε βαρέλι ὁμπιρα, νὰνοῖξουνε σαμπάνιες, νὰ τσιμπήσουνε τσουχτεροὺς μεζέδες και νὰφήσουνε τὸ πενηντάρικο ἢ τὸ κατσάρικο στὸ ταμειο του; Φυσικά τοὺς δεύτερους. Κι ὁ ἐπιχειρηματίας ποὺ τσάκωσε τέτοια πελατεία, δὲν ἀποφασίζει ποτὲς νὰ τὴν ἀλλάξῃ, γιὰ τί;—γιὰ νὰ μορφώσῃ και νὰ ψυχολάσῃ τὸν ταπεινὸ κοσμάκη. Καὶ τῶν τωρινῶ μας τάχατες λαϊκῶνε θεάτρων οἱ θεατρώνηδες κι' ἐργολάβοι, κι αὐτοὶ ἀκόμα τὴν πλουτοκρατικὴ πελατεία λαχταροῦνε και ἐνειρεύονται.

Τὸ εἶπα παραπάνω : ἀπὸ τὸ Κράτος κι ἀπὸ τὸ Δῆμο παίρνουνε τὸ παράδειγμα. Ἔχουμε στὴν Ἀθήνα μέσα δυὸ ἔθνικα θεάτρα — τὰ χτήρια ἐννοῶ. Θεάτρα χτισμένα μ' ἔθνικὰ χρήματα τὸ ἕνα, μ' ἔξοδα ἔθνικῶ εὐεργέτη τὸ ἄλλο : τὸ Βασιλικὸ και τὸ Δημοτικὸ. Τὸ πρῶτο κάτω ἀπὸ τὴν ἄμεση ἐπίβλεψη τοῦ Βασιλεῦς, ποὺ ξοδεύει και ξοδεύει κι' ἀπὸ τὸ ἰδιαίτερο ταμειο Του γιὰ τὴ συντήρησή του. Κι ἅμα ξοδεύει Βασιλιάς χρήματα δικὰ Του γιὰ δημόσιο ἔδρουμα, γιὰ τὸ καλὸ τοῦ λαοῦ τὰ ξοδεύει, τοῦ λαοῦ

ποὺ τὴν Ἀγάπη του τὴ θέλει Δύναμή Του ὁ Βασιλιάς. Κι ὅσο πὺ μορφωμένη ἢ ψυχὴ κι' ἡ νόηση τοῦ λαοῦ, τόσο πὺ ἀποτελεσματικὰ μεγαλοδύναμη κι' ἡ ἀγάπη του. Μὰ μήπως τὸ Βασιλικὸ και τὸ Δημοτικὸ Θεάτρο χρησιμέψανε γιὰ τὴ μόρφωση, γιὰ τὴν καλλιτεχνικὴ παιδαγωγίση τοῦ λαοῦ και τοῦ δήμου; Κι αὐτὰ γιὰ διασκεδαστικὰ ὄργανα ἐνὸς στενοῦ πλουτοκρατικοῦ ἢ ψωροφантаσμένου κύκλου, ποὺ θέλει νὰ μεγαλοπιάνεται, θαρρεῖς πὼς χτιστήκανε.

Ὁ τρόπος ποὺ ἀπαρχῆς ἐργανώθηκε τὸ πρῶτο, γιὰ τὸν «ἐκλεχτὸ» γράφε : πλουτοκρατικὸ) κόσμος, ἀπόκλεισε τὸ λαό. Τὸ βερεθήκανε κι' οἱ πλουτοκράτες, γιὰτι δὲν τοὺς διασκεδάζε ἀρκετά, γιὰτι αὐτοὶ ἔχουνε καλῆτερα πὼς νὰ περάσουνε τίς ὥρες τους τὸ χειμῶνα, και βρήκε τὴν εὐκαιρία—πάνε τρία χρόνια τώρα!—ὁ κ. Ἀγγελος Βλάχος νὰ βρῇ και τὴν ἡσυχία του ἀπὸ τοὺς θεατρικοὺς μπελάδες : πρότεινε στὸ Βασιλιά νὰ τὸ κλείσῃ, κι ὁ Βασιλιάς, βαδίζοντας σύφωνα μὲ τὸ συνταγματικὸ κανόνα ποὺ λέει πὼς ἅμα Τοῦ προτείνῃ μιὰ κυβερνητικὴ ἐνεργεια ὁ ὑπουργὸς και αὐτὸς δὲν τὴν ἐπικυρώσῃ, πρέπει ὁ ὑπουργὸς νὰ παραιτιέται,—γιὰ νὰ μὴ φέρῃ σὲ τέτοια δύσκολη θέση τὸν κ. Βλάχο, ποὺ ἔκανε και ὑπουργὸς και τῆξερε τὸ ἔθιμο, εἶπε ναὶ και τῶκλεισε τὸ Βασιλικὸ Θεάτρο. Ἔμεινε στὴ θέση του τὸ λαιπὸν ὁ κ. Βλάχος, και τὸ ἀνοίγει ἅμα τύχη και περάσῃ κανέναν ξένος θίασος μὲ σικηνικὸ ἀστέρη, γιὰ νὰ συγκεντρώσῃ γιὰ δυὸ τρεῖς βραδιῆς τὸν «ἐκλεχτὸ» κόσμος. Αὐτὸς εἶταν ἀπαρχῆς ὁ σκοπὸς τῆς Βασιλικῆς Σικηνίης, μ' ὅσα κι ἂν ὁμολογοῦσανε και λιθανίζανε οἱ κομφογράφοι μας γιὰ τὸν ἔθνικὸ προορισμὸ του.

Πᾶμε τώρα και στὸ Δημοτικὸ. Αὐτὸ δὲν παινεύτηκε ποτὲς πὼς εἶχε και κανέναν ἄλλον σκοπὸ, παρὰ τὸ διασκεδαστικὸ. Τώρα μάλιστα ποὺ τὸ πῆρε ἄξιος ἐργολάβος, ὁ κ. Κονταράτος, και τὸ ξανακαινούργωσε ἀπὸ μέσα, και τῶκανε κούκλα, μᾶς «ὑπόσχεται τερπνὰς ἐσπέρας, εἰς ἃς ἐξάπαντος θὰ συγκεντροῦται τὸ ἄνθος τῆς ἐκλεκτῆς μας καιωνίας», καθὼς γράφουνε οἱ φημερίδες. Κ' ἡ ἀρχὴ ἔγινε στὰ ἐγκαίνια, μὲ τίς πλουτοκρατικὲς τιμές τους. Καὶ τὰ κοσμοπολιτικὰ λελέκια ἀρχίσανε πάλι νὰ κουβαλιῶνται και νὰφήνουνε τίς ἡθοπλαστικὲς κοτσιλιῆς τους στὴ φωλιά τῆς Τέχνης ποὺ ἔχτισε γιὰ τὸ ἔθνος στὴν πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἕνας «ἐθνικὸς εὐεργέτης». Κι ὁ δεκατιστὴς τοῦ φέρου «τῶν Δημοσίων Θεαμάτων» ποὺ ἀντίς γι' ἄλλη ὑποστήριξη τὸν κάθησε στὸ στέργο τῆς Θεατρικῆς μας Τέχνης ἢ Πολιτεία, τόσο περισσότερα τσεπώνει ὅσο ἀκριβώτερο, δηλαδὴ πλουτοκρατικώτερο, εἶναι τὸ εἰσιτήριο . . .

* Κοίτα φύλλο 406, σελ. 117.

§

Σωστά λοιπόν ο ειρωνικός περιέργος ρώτησε, αν τὸ **χτίσανε** κι ἔλα οἱ θιασῶτες τοῦ θεατρικοῦ ξαναγεννημοῦ τὸ θέατρό τους. Πῶς νὰ φωλιάση καὶ πῶς νὰ φτερώση τὸ καλλιτεχνικό, λαϊκό, ἔθνικό, τὸ ρωμαϊκό ἐπιτέλους θέατρο, ὅταν τοῦ κάνουνε ἀνταγωνισμό ἔχι μονάχα οἱ ἰδιώτες κερδοσκοποῖ, παρὰ καὶ τὸ Στέμμια, κ' οἱ Δημοτικοὶ μας Ἄρχοντες, κ' ἡ Πολιτεία! Καλὰ εἶναι τὰ ὠραία λόγια, καλὲς οἱ ἀφερρημένες θεωρίες ὅπως καλὸς εἶναι κι ὁ δροσερὸς ἀέρας. Κανέννας ὅμως Μαικίηνας δὲ φανερώθηκε γιὰ νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ στὸ ὕλικο μέρος τὴν ἰδέα. Κανέννας δὲν ἔχτισε οὔτε μᾶς εἶπε πῶς σκοπεύει νὰ τὸ χτίσῃ τὸ ἔθνικὸ θέατρο, κι ἅμα τὸ χτίσῃ, ἔθνικὰ νὰ τὸργανώσῃ καὶ σὲ χέρια δυνατὰ γιὰ τέτοιον μεγάλον σκοπὸ νὰ τὸ παραδώσῃ.

Γιατὶ αὐτὸ, νομίζω, εἶναι καὶ τὸ δυσκολώτερο, παρὰ νὰ χτίσῃ τὸ θέατρο. Ἡ ὀργάνωσις σύμφωνα μὲ τὸν ἀληθινὰ ἔθνικόν του σκοπὸ. Ὅλες οἱ ἀπόπειρες ἀποτίχανε ὡς τώρα. Δὲν παρουσιάστηκε ὁ κατάλληλος ὀργανωτὴς, ὁ φωτισμένος ὁδηγὸς γιὰ νὰ δείξῃ τὸ δρόμο. Μὰ δὲ θὰ πῆ αὐτὸ πῶς πρέπει καὶ νὰ πελπιστοῦμε καὶ νὰ σταυρώσουμε τὰ χέρια μας. Ἐγὼ πιστεύω πῶς θεραπεία ὑπάρχει στὴν ἀρρώστεια τῆς θεατρικῆς. Καὶ μιὰ πού πιστεύω πῶς ἔκανα κ' ἐγὼ κάποια τῆς διάγνωσιν μὲ τὰ παραπάνω πού εἶπα, ἔχω μὲ φαίνεται τὸ δικαίωμα νὰ προτείνω καὶ τὸ θεραπευτικὸ μέσο.

Νὰ προτείνω! Μεγάλον λόγον εἶπα. Προτείνανε τόσοι καὶ τόσοι, πού σὰν κούρουπα μὲ βλέπουνε ἀπὸ τὰ ψηλά τους τὰ στασιδία. Μὰ κ' ἐγὼ πολλὰ φορὲς ὡς τώρα, σὰν ἔδλεπα νὰ βγαίνουνε ἐπίσημοι κι ἀνεπίσημοι θεωριολόγοι ἀπάνω σὲ τριπόδι καὶ νὰ προτείνουνε τὸ καὶ τὸ γιὰ τὸ θέατρο, ἔλεγα μέσα μου: «Κι ἄλλος μὲ τὴν ἐναίσιμη διατριβούλα του γιὰ διευθυντηλίκι στὸ Β. Θέατρο!» Φαντάσου τώρα τί θὰ πούνε γιὰ μένα τὸν κούρουπα. Μὰ κούρουπας θὰ γίνω στοῦ λιονταριοῦ τὸ αὐτί, κ' ἴσως τὸ κάνω νὰ σαλέψῃ τὴν οὐρά του. Ἐνα σάλεμα φτάνει, ἐν' ἀνοιγόκλεισμα τοῦ ματιοῦ του, κ' ἡ δουλειά μας γένηκε

Ἀκόμα πῶς μεγάλο θὰ πῶ λόγον. «Οἱ Βυζαντινοὶ θέατρο δὲν ἀποχτήσανε. Ἡ Κρήτη χρειάστηκε πρώτη νὰ χωριστῇ ἀπὸ τὸ Βυζάντιον κ' ἔτσι πρώτη νὰ μᾶς δώσῃ ῥωμαϊκὸ θέατρο. Ἐκαμε καλὴ ἀρχή. Πρέπει τώρα καὶ μεῖς, τὸ θέατρο νὰ βάλουμε μὲ τὸ νουὸ μας». — ἔγραφε ὁ Ψυχάρης * ἐδῶ καὶ δέκα χρόνια. Τὸ θέατρο ἔχω στὸ νουὸ μου, καὶ τίς πραχτικὲς μου παρατήρησις πού γράφω ἐδῶ, τίς ἔκαμα

γιατὶ πάντα βαλμένο στὸ νουὸ μου τὸ εἶχα. Μὰ τὰ λόγια τοῦ Ψυχάρη λένε γιὰ μένα καὶ κάτι ἄλλο. Πῶς μὲ τὸ βυζαντινισμὸ πού μᾶς δέρνει θέατρο δὲ θὰ ποχτήσουμε. Πῶς ἡ Κρήτη — τὸ Κρητικὸ λιοντάτ' αὐτὸ μας — θὰ κάμῃ καὶ τώρα τὴν καλὴ ἀρχή, νὰ μᾶς δώσῃ τὸ ρωμαϊκὸ θέατρο πού λαχταροῦμε. Εἶναι ἀδύνατον κυβερνήτης σὰν τὸ Βενιζέλο πού ἔρχεται λαοπρόβλητος μὲ πρόγραμμά του τὸν πολιτικὸ ξαναγεννημὸ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὸ λευτέρωμα τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὴ σκλαδιὰ τῆς κομματικῆς σαπίλας κι ἀπὸ τὸ σκοτάδι ὅπου σφέρο ἔχει νὰ τὸν κυλᾷ μιὰ ξενοφαντασμένη ὀλιγαρχία, — εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴν ἔχῃ μελετημένο καὶ τὸ ζήτημα τῆς Τέχνης στὴ νοητικὴ μόρφωσις τοῦ λαοῦ. «Ἡρώτος ὅρος τοῦ λευτερωμοῦ τοῦ σκλάβου εἶναι τὸ διανοητικὸ ἀνύψωμά του» — ἔγραφε πέρσι ὁ Πέτρος Βασιλικὸς * ἐδῶ, σ' αὐτὲς τίς σελίδες καὶ τ' ἀπόδειχνε μὲ ὅσα γίνονται τώρα στὴ Γερμανία γιὰ τὴ μόρφωσις τοῦ πλήθους, ἔλεγε τί ρόλο παίζει τὸ θέατρο κ' ἡ δραματικὴ τέχνη στὴ μόρφωσις αὐτῆ. Ὅχι βέβαια τὸ διασκεδαστικὸ θέατρο τοῦ τάχατε καλοῦ κόσμου, οὔτε ἡ κόψια πατριδοκαπηλικὴ καὶ πικραδόπιστη τέχνη. Ὅλοι τὸ ξέρουμε, ὅλοι τὸ λέμε καὶ τὸ ξαναλέμε, τεχνίτες καὶ φιλότεχνοι καὶ ἀγελαῖοι, πῶς τὰ μεγάλα, τὰ κλασσικά, τὰ ληθινὰ θεατρικὰ ἔργα, εἶναι γιὰ τὸ λαὸ κι ἔχι γιὰ τὴ ραφινάτη ἀριστοκρατία. Ἢ ἴπκ, ἔδειξα παραπάνω γιὰ ποῖό λόγο δὲν τὰ δίνουνε τέτοια θεάματα στὸ λαὸ οἱ θεατρικοὶ κερδοσκοποῖ. Δὲν τοὺς σφέρει, τὸ ξαναλέγω, νάχουνε τὴ λαϊκὴ πελατεία. Πρέπει λοιπὸν αἰώνια νὰ σέρνεται κατάδικος ὁ λαὸς στὰ ψευδοθέατρα καὶ νὰ στραδῶνεται; Ὅχι, ἔχι, ἔχι! Ἀφοῦ εἶναι τόσο εὐκολο γιὰ τὴν Πολιτεία νὰ τοῦ δώσῃ τὸ θέατρό του, — τὸ Βασιλικὸ Θέατρο, πού πρέπει κι αὐτὸ νάνήκῃ στὸ ἔθνος, ὅπως στὸ ἔθνος ἀνήκονε καὶ τὰ βασιλικά μας τὰ κερὰδιὰ.

Τριάντα χιλιάδες, λένε, κοστίζει τὸ χροῖνον στὸ Βασιλικὸ Ταμεῖο ἢ συντήρησις τοῦ θεατρικοῦ χείριου (μιστολόγιον τοῦ ἀχρηστοῦ καὶ ἀγονοῦ προσωπικοῦ, καθαρισμὸς κτλ.), τοῦ χείριου πού τὸ βαρέθηκε καὶ λιποτάχτηκε ἡ ἀριστοκρατικὴ του πελατεία καὶ τὸ κρατεῖ κλεισμένο ὁ κ. Βλάχος — ἀγωνα μαντρόσκυλα κι αὐτὸς καὶ κείνη, ξαπλωμένα πάνω στοῦ σανοῦ τῆς στοίβα, ἐνῶ γύρω τους πεινάει τὸ γόνιμο κοπάδι. Γιατὶ νὰ μὴν τὸ πάρῃ τὸ βᾶρος αὐτὸ ἡ Πολιτεία πού τοῦ λαοῦ τὴν πρόσδο σκοπὸ τῆς ἔχει κι αὐτῆ; Γιατὶ νὰ μὴν τὸργανώσῃ ὅπως ταιριάζει: στὸν ἔθνικόν του προορισμὸ καὶ νάνοιξῃ τίς πόρτες του γιὰ τὸ λαὸ, μὲ λαϊκώτατες ὅμως τιμές; Νὰ τὸ γεμίζουνε τότες ἔχι ὅσοι ἔχουνε τὰ πολλὰ λεφτὰ καὶ θέλουνε νὰ φανοῦνε μονάχα, παρὰ ὅσοι ἔχουνε τὴν πολλὴ δίψα γιὰ

* «Γιὰ τὸ Ῥωμαϊκὸ Θέατρο», Πρόλογος, σελ. 43.

* «Νουμᾶς», ἀριθ. 341, σελ. 5.

νά δούνε-καί νά φωτιστοῦνε μὲ τὸ φέγγος τῆς Τέχνης ! Καί ἄς μείνῃ γιὰ διασκεδαστικὸ κέντρο τοῦ ἀριστοκρατικοῦ κόσμου ποῦ ξιππάζεται σάν τονὲ βλέπουμε νὰ κριθοπλερώνῃ τὸ θέατρό του, καί τίποτ' ἄλλο, ἄς μείνῃ τὸ φρεσκόφτεταισιδωμένο **Δημοτικὸ**.— Τί ψεῦδρες ποῦ εἶναι καμιά φορὰ οἱ ὀνομασίες !

Μὰ γιὰ νὰ ὀργανωθῇ ἓνα τέτοιο θέατρο, ποῦ σκοπὸ του δὲ θᾶχῃ οὔτε τοῦ κερδοσκοποῦ τὸν πλουτισμό, οὔτε τὴν ἐπίδειξη τοῦ θεατρίνου σὲ ρόλους, οὔτε τοῦ ἀγαθοῦ παραλῆ τὴν καλὴ χώνεψη, παρὰ μόνο τὸ τεχνικὸ παίξιμο ἔργων, ἀληθινῶν ἔργων τῆς Τέχνης καὶ ὄχι τῆς διασκεδαστικῆς θεατροβιομηχανίας, χρειάζονται κότσια καὶ γόνατα καὶ νεφρά, ὄχι τὰ παλὰ χέρια ἐνὸς ἀπόστρατου ὑπουργοῦ, πρέσβη καὶ λόγιου, ποῦ ἱκανὰ σταθήκανε νὰ τὸ μανταλοκλειδώσουνε μονάχα. Χρειάζεται ὁ κατάλληλος ἄθρωπος. Καὶ τὸν ἄθρωπο αὐτὸ πιστεύω πῶς τονὲ μελετοῦνε καὶ ἔλα ἔτσι παρακολουθοῦνε τὰ τελευταῖα χρόνια τὸν ἀγῶνα τοῦ «Νουμά», καὶ θὰ μοῦ δώσουν, ἐλπίζω, δίκιο ἂν τὸν ὀνομάσω, δίχως νὰ πάρω τὴν ἄδεια τῆ δικῆ του.

Δὲν εἶναι Ἄθηναϊός λόγιος, ἀπὸ κείνους ποῦ μὲ τὴν καθημερινὴ συνάφεια μὲ θεατρίνους καὶ δημοσιογράφους καὶ συντεχνίτες τους μπορεῖ νὰ χάσανε πολλὰ ἢ λίγα σιδερένια λέπια ἀπὸ τὸ θώρακα τοῦ χαρακτήρα τους ἢ στομώσανε τὸ μαχαίρι τῆς κριτικῆς τους. Δὲν εἶναι οὔτε κανένας ἀπὸ τοὺς δύο μας ἀληθινὰ μεγάλους δασκάλους τῆς σκηνης, ποῦ δὲν καταδεχτήκανε ὁμῶς νὰ δειχτοῦνε καὶ ἀληθινὰ ἔθνικα τοῦ θεάτρου κυβερνήτες.

Εἶναι ὁ ξενιτεμένος ποιητής, ὁ ἀγνὸς λόγιος, ὁ ἀρροσιωμένος στὰ ἰδανικά του, ὁ πολεμάρχος τοῦ Λόγου καὶ τῆς Τέχνης, ὁ ἀπὸ κάθε ἄλλον εἰδικὸ εἰδικώτερος στὰ θεατρικά, ὅπως τὸ ἔδειξε δὴ ὡς τώρα καὶ μὲ τίς δημιουργικῆς του μετάφρασεσ ξένων ἀριστοουργημάτων καὶ μὲ τίς φωτεινῆς του κριτικῆς γιὰ τὰ ἑλληνικά ἔργα καὶ τὴ θεατρικὴ τέχνη, — εἶναι ὁ **ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ**.

Ἔχει κανεὶς ἀντιλογία ; Οἱ στήλες τοῦ «Νουμά» εἶναι ἀνοιχτῆς γιὰ νὰ πῆ τὴ γνώμη του, φτάνει νὰ μὴν εἶναι ἀδειανῆς θεωρίεσ δίχως ὄφελος πραχτικό. Θὰ σκύψω τὸ κεφάλι, καὶ θὰ τὸν πῶ «Ἄμλέτο, βασιλιά, πατέρα» τοῦ θεάτρου, ἀνίσως μοῦ ἀποδείξῃ πῶς ἄδικα ἀερολόγησα καὶ ἐγώ, πῶς εἶδα φαντάσματα καὶ δὲν ἔστρωσα στὸ χαρτί πράματα ποῦ εἶναι καὶ ποῦ γίνονται. Καὶ ἄς μὴ μοῦ λογαριάσῃ οὔτε καὶ τὴν ἀγάπη διόλου πλατωνικὴ ἀγάπη ! — ποῦ ἔχω στὴν ψυχὴ καὶ στὴν καρδιά μου γιὰ τὸ ἑλληνικὸ θέατρο.

N. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΤΡΙΓΥΡΩ ΣΤΟΥΣ ΕΚΛΕΧΤΟΥΣ

Ο ΕΠΑΙΝΟΣ ΤΟΥ ΑΔ. ΠΑΛΛΗ

Ὅταν προφέρνω τὸ ὄνομα Ἄλεξαντροσ Πάλλησ, βλέπω μπροστά μου καὶ τὸν ἴδιον ὀλάκαιρον. Τότε τὸν κυτάζω κατὰματα καὶ τὸν ἀρωτῶ :— Ποῦ νὰ σὲ βάλω ; ποῦ νὰ σὲ τοποθετήσω ἄξιά σου, ἦρωδά μου ;

Εἶσαι ὀλυμπιακὸς ἡμίθεοσ, εἶσαι βασιλοσαίματος Ἄχαιοσ, εἶσαι ἀρματωλόσ, εἶσαι πρωτοπαλλήκαροσ τοῦ Καραϊσκού, εἶσαι Γιαννιώτησ τραγουδιστής, τριτριτζίησ τῆσ Πόλησ, Σμυρνιατάκι εἶσαι, καλόγηροσ στ' Ἄγιονόροσ, ἄγγλοσ πάστορασ, δάσκαλοσ τοῦ Γένουσ, ἄσμα δημοτικὸ, κλέφτικο τραγοῦδι, μοιρολέϊ μανιάτικο, γιαρεδάκι ἀνατολίτικο ; εἶσαι σωτήρασ τοῦ ἔθνουσ, ἢ καταδίκη τῆσ ἐκφυλησ ράτσασ τῆσ σημερινῆσ ρωμαϊκῆσ, θεία δικῃ ;

Εἶσαι ὀλα αὐτά καὶ ἄλλα τόσα καὶ εἶσαι ἐσὺ, ὁ Ἄλεξαντροσ Πάλλησ, ὁ μοναχόσ σου, ὁ μεγάλοσ, ὁ γιγάντιοσ σὺν ἓνα δροῦ.

Ἔτσι σὲ βλέπω, ἔτσι σὲ προσφέρνω ὄντασ σὲ ἀναλογίζομαι.

Σκύβω τότε στὰ βιβλία σου ἀπάνω καὶ σὲ μελετῶ.

Σὲ θέλω στὰ καρδία τῶν Ἄχαιῶν ; στὰ στρατόπεδα τῶν Τρώων ; Σὲ βρίσκω στὴν Ἰλιάδα σου. Ἐκεῖ περιδιαβάζεις, κρυφοκυτάζεις, συδουλεύεις, διηγᾶσαι, σιωπᾶσ.

Σὲ θέλω στὰ πρὸ τοῦ 21 χρόνια, τὰ ἀρματωλίτικα ; Σὲ βρίσκω στὰ χωρικά τοῦ Κύκλωπά σου καὶ στὴν Ἰλιάδα σου ἀκόμα γιὰ δεύτερη φορὰ.

Σὲ θέλω ἱερωμένον, ἰδανικόνε καὶ ἀπροσόμεια στον ; Στὰ εὐαγγελιά σου.

Ἡρωα τῆσ Ἐπανάστατησ ; Στὸ Μεσολογγίτη σου.

Αἰσθηματικόνε ; Στὰ Λιανετραγοῦδά σου.

Σοφόνε ; Στὶ μετάφρασεσ σου.

Δίκη καὶ καταδίκη μασ ; Στὰ Ἐπιγράματά σου.

Ἐνθουσιαστή μασ ; Στὸν Κανάρη σου.

Ἐλπίδα μασ καὶ παρηγοριά μασ ; Στὴν πίστη σου καὶ στὴν ἐρμή σου.

Καὶ ἂν θέλω τίποτε ἄλλο ἀκόμα ἔξω ἀπὸ αὐτά καὶ ἀπάνω ἀπὸ ὀλα τὰ ἄλλα, ἀνοίγω τὰ γράμματά σου καὶ τὸ βρίσκω.

Ἐκεῖ ἢ ψυχὴ σου εἶναι ἀσπέδιστη, ἢ καρδιά σου χωρὶσ χαλινάρι, ἐκεῖ τὸ πνεῦμα σου ἐλεύτερο σάν τ' ἄτια τοῦ ἡλιου.

Τὰ γράμματά σου ! **Οἱ θαμμένοι θησαυροὶ τοῦ γέρω Μαρκοῦ μασ !** Ὅσεσ φορέσ κι' ἂν τὰ διαβάζω, ἔσεσ φορέσ κι' ἂν τὰ ξεφυλλίζω, πάντα κάτι νέο θὰ διδαχτῶ, κάτι καινούριο θὰ μάθω, κάτι

Θά ξεχωρίσω, κάτι θά μιντέψω ποῦ ὡς τότε νά μοῦ ξέφευγε.

Ἡ μετριοφροσύνη σου ἐκεῖ, ἀλλά καί ἡ στερεότη σου, ὁ καλός σου λόγος καί ἡ χρυσοῦ σου, ἡ σοφή παρατήρησή σου καί ἡ ἐρώτησή σου τάχα γιά νά μάθῃς, ἐσύ, ἐνῆ εἶναι γιά νά διασκαλέψῃς.

Πρόχειρό μου τὸ γράμμα σου γιά τὸ "Ἰφ", τὸ ποίημα ποῦ σοῦ ἀφιέρωσα ἄλλοτε καί ποῦ τὸ τίμησες δυὸ φορές, γράφοντας ἀργότερα καί τὴν ποιητικὴ πρὸς ἐδᾶυτο ἀπάντησή σου. Τὸ τυπῶνω ἐδῶ σκεδὸν ἑλάκαιο, γιά νά δειχτῆς καί σὺ στὰ περισσότερα χαρίσματά σου ἑλάκαιο :

Τατοῦ, 12/8/1904.

Φίλε Κύριε Μιλακάση,

Αὐτὸ τὸ "Ἰφ εἶναι μεγάλο δῶρο. Εἶναι ἀριστούργημα. Ἀμφιβάλλω ἂν ἡ ἰσπανικὴ φιλολογία ἔχει τίποτε καλῆτερο. Γιά σου! Σπουδαῖε τὸν ἑλληνικὸ λαὸ καί περιγράφε τον. Ἐκεῖ εἶναι ἡ ἀληθινὴ τέχνη κ' ἐκεῖ εἶναι ἀκόμα καί ἡ καρδιά σου. Μὰ οἱ στίχοι σου μὲ ἔπεισαν καί κάτι ἄλλο, πῶς ὅσοι φρονάζουν πῶς δὲν ξέρω ροιμαίτικα λένε τὴν ἀλήθεια. "Ὅχι μοναχὰ γιὰτὶ μοῦ εἶναι ἀδύνατο νά γράψω μὲ τόση ζωὴ, ὅσο γράφεις τοῦ λόγου σου μὰ γιὰτὶ καί πολλὰ ποῦ λές δὲν τὰ ξέρω. Τὸ μόνο μου καλὸ εἶναι πῶς εἶμαι ἔτοιμος νά μάθω. Ἔτσι θά σὲ παρακαλέσω νά μοῦ ξηγήσῃς ὅσα δὲν καταλαβαίνω καί δὲν ξέρω, δηλαδῆ . . .

(Ὁ Πάλλης ἐδῶ μοῦ παραθέτει μερικὰς λέξεις τούρκικες καί ἄλλες ἐντελῶς ἰδιωματικὰς ποῦ σὲ γράμμα μου τοῦ τὲς ἐξήγησα. Ἀλλὰ ρωτῶ ἐσὲ τὸν ἴδιον τώρα : δὲν τὲς ἤξερες τάχα ἢ μὲ τρόπο μοῦ-δειχνες πῶς ἔπρεπε νά τις βγάλω ; Δὲν ξέρω καί ἐξακολοθῶ τὸ γράμμα σου).

. . . . Θά σὲ παρακαλέσω καί ἄλλο, νά μοῦ γράψῃς αὐτοὺς τοὺς στίχους σ' ἓνα καλὸ χαρτί καθαρά, νά μοῦ τοὺς ἐπογράψῃς καί νά γράψῃς καί τὸνομά μου ἔτσι ὅπως εἶναι μέσα στὸ «*Νουμά*» (στὲς ἴδιες ἐδῶ σελίδες δημοσιεύτηκε τὸ "Ἰφ), καί νά μοῦ τοὺς στέλλῃς. Θέλω νά τοὺς βάλω μέσα σὲ τετράδιο καί νά τοὺς κρεμάσω στὴ βιβλιοθήκη μου.

«*Νά ζῆ ἡ μαννοῦλα σου νά ζῆ*» δὲν εἶναι καλύτερα «*ἔτσ' ἡ μαννοῦλα σου νά ζῆ*» ;

Τὸ μέτρο ἢ ὁ ρυθμὸς εἶναι περίφημος. «*Ζωνάρι*» ἢ «*ζουνάρι*» ;

Ἐκεῖνο τὸ «*ξεμολογημένος περβατῶ*» θά σοῦ τὸ ζήτησε ὁ Burns.

Σὲ ἀσπάζομαι
Ὁ φίλος σου
ΑΛ. ΠΑΛΛΗΣ

Στὸ γράμμα σου μέσα αὐτὸ δὲν εἶσαι λοιπὸν σκεδὸν ἑλάκαιο ;

Ἐσὺ νά διδαχτῆς ἀπὸ μένα τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα ;

Ἐσὺ νά μὴν ξέρῃς ἂν πρέπει «*ζωνάρι* ἢ «*ζουνάρι*» ;

Ἐσὺ νά μοῦ λές πῶς πιστεύεις νά εἶναι καλῆτερος ὁ στίχος, ἀντὶς νά μοῦ λές : *ἔτσι εἶναι καλῆτερος* ;

Καί ὕστερα ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ὁ προδομένος ! Αὐτὸς ὁ καὶμός σου ! Ἐχτὸς ἐσὺ τῆς ἐπίδειξης τῆς παλαύρας, τῆς φαφλαταρίας κι' ἀκόμα ντυμένης μὲ τὸ φόρεμα τῆς δημοτικῆς γλώσσας, φίλος ἐγκάρδιος ὅμως τοῦ λαϊκοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἀγαθοῦ τοῦ γελασμένου πατριώτη.

«*Νᾶμαι μαζί σου στὴν πληγὴ,*

Μαζί καί στὴν χαρὰ σου» . . .

ὅπως ἀθάνατα λές στὸ τραγούδι τοῦ πολυπόθητου γυρισμοῦ σου . . .

Εἶχα ἐρκιστεῖ νά μὴν ἀντιγράψω ἐδῶ στίχους σου. Ὁ κίντυνος μεγάλος, νά παρασυρθῶ, νά μὴν μπορῶ ὕστερα ποῦ νά κρατηθῶ, ἀλλὰ καί τὸ παραπάνω διαισχάκι σου πῶς νά τ' ἀφίσω ;

Μιά μέρα τόλμησα νά μιλήσω γιά σένα στὸ Μορέας. Ἐμεινα. Ἐνόμιζα πῶς θά κατσούφιαζε; ἀλλὰ Ἐκεῖνος ξοστέρωσε σὰν οὐρανός.

— Ὁ Πάλλης, μὲ ρώτησε, ἀλλὰ αὐτὸς εἶναι σπουδαῖος ἄνθρωπος.

— Τὸν γνωρίσατε ;

— Βέβαια καί τὸν γνώρισκα, καί τὸν διάβασα καί θά γράψω γι' αὐτόν. Μοῦ μένει Πάλλης καί Παπαδιαμάντης, μοῦ εἶπε καί ἐπρόσθεσε χαμογελῶντας : «*Ἄν δὲν προφτάσω, κύταξε ν' ἀπιερῶσῃς καί στοὺς δυὸ μεταφράσες ποιημάτων μου κατὰ παράκληση καί ἐντολή μου. Ἐσὺ ξέρεις νά μεταχειρίζεσαι τίς Stanzas ὅπως τοὺς πρέπει καί ὅπως ἐγὼ θέλω. Εἶδες τί γράψω γιά σένα στὰ P a y s a g e s e t S e n t i m e n t s καί στὸν πρόλογό μου στὸ βιβλίον τοῦ Δεληγεώργη.*

Ὁ Μορέας μοῦ τὰ ἔλεγε αὐτὰ ἓνα ὄρατο ἀπόγειμα τοῦ χειμῶνα ποῦ πέρασε. Μιλοῦσαμε γιά σένα πολλὴ ὥρα στὸ μπαλκόνι τοῦ καθεσμένου. Σὲ ἀποκαλοῦσα, θυμάμαι, φωστῆρα καί καμάρι καί στολίδι τοῦ Ἑλληνικοῦ καί ἐκεῖνος συμφωνοῦσε μαζί μου. Θυμάμαι πόσο αἰσθανόμουν νά ἤμουν κερύφανος ποῦ σὲ εἶχα ναιῶσαι καί σὲ εἶχα ἀγαπήσει καί σὲ εἶχα αἰσθανθῆ καί ποῦ εἶχα μὲ τὸ μέρος μου τὸ μεγάλον ποιητὴ τῆς «*Ἰφιγένειας*», τῆς «*Ἐριφύλης*» καί τῶν ἀθάντων «*Stances*».

Ὅσο γιά τὴν ἐντολή, θά τὴν ἐχτελέσω ἀργότερα.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΣΕ ΜΙΑ ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΗ ΚΟΡΗ

Ἐκείνη π' ἔλαμπε μακριὰ
Σὺν τῷ χρυσοῦ φεγγάρι
Κι ἄξια μαιῶν συγγενιὰ
Τῆς σκέπασε τὴ χάρι·

Κείνην ποὺ πλήγωσε βαθιὰ
Τοῦ χάρου τὸ δρεπάνι
Κ' ἐζήτησε στὴν ξενιτιὰ
Στὸν πόνο της βοτάνι·

Ἄν τοῦ νησιοῦ ποὺ πάτησε
Τὶς δασυρὲς ἄχουθλας
Καὶ τὶς πλαγιὰς π' ἀγνάντισε
Καὶ ἀψηλὲς κορφοῦλες,

Τὶς ἠσχιωμένους λαγκαδιὰς,
Τὰ δροσερὰ λειβάδια,
Τὶς ὀλοπράσινες ἐρμιές,
Τ' ἀνθοσπαρμένα σιάδια·

Ἄν τοῦ πελάγου οἱ χρωματιὰς,
Οἱ βράχοι, ἡ ἀμμουδιά του,
Οἱ ταπεινὲς ἀκρογιαλιὰς,
Ἡ ῥοδαλὴ ὀχτιά του·

Τῆς λίμνης ἡ γλυκεῖα θωριά,
Τὰ ἡμερὰ νερά της,
Ἡ ἀνθισμένη λυγαριά,
Τὸ χόρτο, ἡ καλαμιὰ της·

Ἡ ἀνοιξή ἡ παντοτεινή,
Τὸ μυρωμένο ἀγέρι,
Στὴ λύπη της τὴ μακρινή
Ἡμπόρεσε νὰ φέρῃ

Ἀγνή ζωὴ, πνοή, χαρὰ,
Καὶ βάλσαμο νὰ χύσῃ
Στὴν πληγωμένη της καρδιά
Καὶ νὰ τὴν ἀναστήσῃ·

Ἄν ξαναγύρῃ στὸ νησι
Κατάσπρο περιστέρι
Κ' ἡ συντροφιά της ἄν' χρυσοῦ
Καὶ τῆς καρδιάς της ταίρι,—

Ἄπ' τὸ χωριό μας νὰ διαβῇ
Πᾶλε νὰ τὴν ἰδοῦμε
Κι' αὐτὴν τὴ νέα της ζωὴ
Ὅλοι νὰ εὐχρηθοῦμε.

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

Διευθυντής: Δ. Π. ΓΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Συντάκτης: Ν. Α. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗ, Ἄρ. 11, ΑΘΗΝΑ

Συντρομὴ χρονιάτικη: Γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ γιὰ τὴν Κρήτη δρ. 10. Γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 12 1/2.—Γιὰ τὶς ἐπαρχίαι δεχόμεστε καὶ τριμηνεῖς συντρομῆς (3 δρ. τὴν τριμηνία).—Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂ δὲ στέλνει μπροστὰ τὴ συντρομὴ του.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο, 20.—Τὰ περασμένα φύλλα πουλοῦνται στὸ γραφεῖο μας στὴ διπλὴ τιμῇ.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κώσκια, καὶ στὶς ἐπαρχίαι στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

ΠΡΟΚΡΙΜΑΤΙΚΗ—ΝΑΙ Η ΟΧΙ— ΑΓΝΟΙ ΚΑΙ ΑΜΩΜΟΙ — Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ — Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΗ—Ο ΠΟΛΥΤΙΜΟΣ ΚΑΙΡΟΣ.

ΝΑ τὴν ποῦμε — πῶς νὰ τὴν ποῦμε τὴ μακαρίτισσα *Διπλὴ Βουλὴ*; Ἄς τὴν ποῦμε *Προκριματικὴ Ἐθνουσυνέλευση*, γιὰ νὰ μεταχειριστοῦμε τὸν καθιερωμένο ὄρο στοὺς ἀθλητικοὺς ἀγῶνες.

Στὶς περασμένες ἐκλογὲς ὁ λαὸς δὲν εἴξερε ποιὸς νὰ στείλει μέσα. Πῆρε ἀπὸ τὸ σωρὸ ὅσους νόμιζε καλοὺς καὶ τοὺς ἐστειλε νάγωνιστοῦνε. Ἀγωνιστήκανε καὶ τοὺς εἶδε. Καὶ τώρα πιά στὶς ἐρχόμενες ἐκλογὲς θὰ ξέρει ὁ λαὸς ποιοὶ ἀπ' ὅλους αὐτοὺς ἀξίζουνε νὰ ξαναμποῦνε στὴ Βουλὴ καὶ νάγωνιστοῦνε.

Ἔτσι, πάει κανεὶς νὰ παραδεχτεῖ πῶς εἶταν ἀπαράιτητὴ ἡ μακαρίτισσα Βουλὴ, πῶς ἐπρεπε δηλ. νάρθεῖ καθὼς ἤρθε, πῶς ἐπρεπε νὰ διαλυθεῖ καθὼς διαλύθηκε, γιὰ νὰ φανοῦνε οἱ ἀληθινοὶ καὶ ἀξιοὶ ἀγωνιστὲς γιὰ τοὺς καθαντὸ ἀγῶνες καὶ νὰ μείνουν οἱ ἄλλοι, οἱ ἀτζαμήδες, γι' ἀπλοὶ θεατῆς.

Εἴπαι, καὶ πολὺ σωστά, πῶς στὶς 8 τοῦ περασμένου Τριμηνοῦ ἡ *ἐτυμνηγορία* τοῦ λαοῦ εἶταν *ἀρηνητικὴ*. Ἀγλ. ὁ λαὸς χτέπησε ὅσο μπόρεσε τὰ παλιὰ κόμματα, χωρὶς ὅμως νὰ δείξει μὲ τὴν ἐκλογὴ του καὶ τί θέλει. Νά, τώρα μὲ τὶς καινούριες ἐκλογὲς ποὺ θὰν τοῦ δοθεῖ κάπιο θετικὸ ρῶτημα καὶ θάχει νὰ δώσει ὁρισμένη πιά ἀπόκρισι. Θέλει τὸ Βενιζέλο ποῦρεται μὲ ἀνορθωτικὸ πρόγραμμα καὶ τάξει πῶς θὰ ζητήσῃ μὲ κάθε μέσο νὰν τὸ ἐφαρμόσει. ἢ δὲν τὸν θέλει;

Στὸ χέρι του εἶναι νὰ πεῖ τὸ *Ναί* ἢ τὸ *Ὅχι*. Μὰ πρέπει νάναί πλατὺ τὸ *Ναί* του ἢ πλατὺ τὸ *Ὅχι* του. Πρέπει τὸ Φιλελεύτερο κόμμα νάρθεῖ μὲ γρηθ, μὲ ἀντάνταξη πλειονοψηφία, ἢ γερὰ νὰ πέσει. Γιατὶ ἡ τελευταία ἐκλογὴ, μὲ τὸ νὰ μοιραστῇ τὸ ἀποτέλεσμά της σὲ χίλια κόμματα καὶ κομματάκια, μεταμόρφωσε τὴ Βουλὴ σὲ σωστὴ Βαβυλωνία.

ΔΕ συσταίνουμε τίποτα στην Κυβέρνηση. Εύχομαστε μοναχά οι σπουδασμοί της οι έκλογικοί νάναι σπουδασμοί άξιοι να επιβληθοῦνε στην Κοινή Γνώμη με τὰ ἠθικά στοιχεία πού θάχουνε μέσα κι ὄχι με τοὺς «ἐκλογικούς παράγοντες», καθὼς τοὺς λένε, μ' ἄλλα λόγια με μεγαλοκομμάτρηδες.

Σήμερα εὐτυχῶς, ἕνας εἶναι ὁ πιὸ μεγάλος κι ὁ πιὸ θετικὸς κομματάρης, ὁ Λαός. Ἡ Κυβέρνηση λοιπὸν αὐτόνε μοναχά ἔχει νὰ λογαριάσει κι αὐτόνε πρέπει νὰ κοιτάξει με κάθε τρόπο νὰ κερδίσει με τὸ μέρος της. Καὶ θὰ τὸν κερδίσει σίγουρα ἂν τοὺς παρουσιάσει τοὺς σπουδασμοὺς της ἄγνοους, λευκοὺς καὶ ἄμωμους ἀπὸ κάθε παλιά ἐκλογικὴ ἁμαρτία.

ΟΣΟΙ ἀκούσανε τὸ Βενιζέλο νὰ μιλάει ἀπλά κι ἀπέρριπτα στὸ λαὸ τὴν Κεριακὴ τὸ βράδι ἀπὸ τὸ μπαλκόνι τοῦ ἱστορικοῦ πιά ξενοδοχείου του, καὶ νὰ σαγηνεῖ τὸν κοσμίαν, δίχως νὰ τὸν ξεθεώνει με ρητορικὲς κορώνες καὶ με βροντερὰ ξεφωνητὰ (ἄχ. κύριε Λεβίδη, καὶ νάσουνα στή θέση του, ἀκόμα θὰ ρητόρευες!), εἶδαν καὶ πιστέψανε πὼς ὅταν ἔχει κανεὶς νὰ πει πράματα, τὰ βροντερὰ λόγια δὲν τοῦ χωριάζονται καὶ πὼς τὰ βροντερὰ λόγια, κ. Καζάζη, τὰ μεταχειρίζονται μοναχά ὅσοι δὲν ἔχουν τίποτα νὰ πῶνε κι ἀναγκάζονται νὰ κρέψουν τὴ γδύμνια τους με χαρτένιες πορφύρες.

Ὁ Βενιζέλος δὲ ρητόρευε, διηγήθηκε. Κι ὁμως ἡ διηγήσή του τὴν Κεριακὴ τὸ βράδι ἐνεργήσε σὰ λόγος Δημοστένη.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ κρίση τοῦ ποιητῆ Παλαμῆ.
Ὁ Βενιζέλος ἐνεργεῖ με ρυθμῶ, με ἁρμονία, με ποιήση.

ΓΙΑ μερικὸς ἀγαθοὺς πατριώτες πὸν κλαῖν καὶ δέρονται πὼς με τὴ διάλυση τῆς Βουλῆς καὶ με τὸ χασομὲρι τὸν καινούριον ἐκλογὸνε χάνουμε καιρὸ πολύτιμο, ἢ ἀπόκριση εἶναι πρόχειρη.

Ἄς λογαριάσουν πόσον καιρὸ βύσταξε ἡ μακαρίτισσα ἡ Βουλὴ, τί ἔκαμε μέσα σ' ἄλλον αὐτόνε τὸν καιρὸ κι ἀμέσως θὰ παρηγορηθοῦν καὶ θὰ παραδεχτοῦν πὼς πιὸ ἀποτελεσματικὰ θὰ ξοδιστεῖ τώρα ὁ πολύτιμος καιρὸς με τὶς ἐκλογές, παρὰ πρῶτα με τὴν ἀεροκοπανίστρα Βουλὴ τους.

ΓΑΛΛΟΑΓΓΛΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

(6, Ὀδὸς Σταδίου.— Ἄνωθεν Ἐστιατορίου Ἀβέρωφ)

Pierre Baudry-Egerton Duckworth

Ἡ Γαλλοαγγλικὴ Σχολὴ εἰδοποιεῖ τοὺς γονεῖς τῶν μαθητῶν τῶν διαφόρων Σχολείων ὅτι, ἐκτὸς τῶν ἡδὴ λειτουργούντων ἑσπερινῶν τμημάτων, θέλει καταρτίσει ἀπὸ 4—6 μ.μ. καθ' ἑκάστην **πρακτικὰ** τμήματα Γαλλικῶν καὶ Ἀγγλικῶν ἀποκλειστικῶς διὰ τοὺς νέους. Διὰ τάξεις τῶν δέκα τὸ πολὺ μαθητῶν Ἀρ. 6 μηνιαίως. Ἀρ. 10 διὰ τὰς δύο γλώσσας. Δίδονται καὶ ἰδιαιτέραι παραδόσεις.

ΤΑΣΩ

Ἀφιερωμένο τοῦ ΨΥΧΑΡΗ

Σὲ μιὰ βουνησία λαγκαδιὰ εἴχαμε μαζεφτεῖ ἕνα καλοκαίρι μιὰ μικρὴ συντροφιά. Εἴτανε κεῖ κάποιου λουτρὰ κ' ἕνας φίλος μου πὸν ἦθε νὰ γιατρέψει τοὺς ρεματισμοὺς του, μ' ἔσυρε κ' ἐμὲ μαζί του. Ὁξω ἀπὸ τοὺς χωριάτες, πὸν εἴχανε στήσει στὴν πλαγιὰ τὶς πρόχειρες καλύβες τους ἀπὸ ἐλατόκλαδα, βρήκαμε κι ἄλλους πεντέξη τῆς δικῆς μας τάξης. Πάνε πολλὰ χρόνια ἀπὸ τότε καὶ μοῦ μέινανε καθαυρὰ στὸ νοῦ μόνο τρεῖς ἀπ' αὐτοὺς. Ἐνας ἔμπορος ἀπὸ κάποια μικρὴ χώρα ἐκεῖ κοντιὰ ἕνας γιατρός ἀπὸ μιὰν ἄλλη κάτω στὸν κάμπο κ' ἕνας ἀπόστρατος σπυθοφόρος. Κ' οἱ τρεῖς εἴτανε πενηντάρηδες κι ἀπάνω. Ὁ ἔμπορος πάντα λιγὸλόγος καὶ μαζεμένος, οἱ ἄλλοι δυὸ λογάδες κι ἀνοιχτόκαρδοι. Ὁ ἔμπορος, θυμοῦμαι ἔπαιζε πάντα με τὴ χοντρὴ χρυσὴ ἀλυσίδα τοῦ ρολοιοῦ του, ἢ μπλέκοντας τὰ χέρια του ἔφερνε γύρους ἀδιάκοπους, ἀτέλειωτους με τὰ δυὸ μεγάλα δάχτυλα, σὲ βαθμὸ πὸν πείραζε τὰ νεῦρα τοῦ ἀπόστρατου σπυθοφόρου, κι ἄρχιζε κ' ἐκείνος καὶ φρυσοῦσε τὰ ρουθούνια ζαρώνοντας μουστάκια καὶ μάγουλα. Ὁ γιατρός δὲ φαινότανε πὼς εἶχε διόλου νεῦρα. Ὅλοι μας εἴχαμε καθέννας τὴν καλύβη του, μὰ γιὰ περισσότερὴν εὐκολία — μιὰ καὶ πιάσαμε γνωριμιά, ὅπως γίνεται σὰ βρίσκονται στὴν ἐρημιὰ κάμποσοι ἄνθρωποι μαζεμένοι—μᾶς μαζέρεβε ὁ ὑπερέτης τοῦ γιατροῦ καὶ τρώγαμε ὅλοι μαζί κάτω ἀπὸ ἕναν πλάτανο. Τὸ μέρος ὁμορφο δὲν εἴτανε· πληχτικὴ ξεραῖλα μόνο, στενὸς οὐρανὸς ἀποπάνω καὶ δυνατὸ λιωπύρι γῦρο στὰ στουρνάρια. Τὶς αἰγιῆνες πηγαίναμε κυνήγι στὰ ριζὰ ὀλοτρύγυρα με τὸ γιατρὸ καὶ με τὸ φίλο μου. Ὁ ἀπόστρατος μᾶς ἔδινε μοναχὰ τὸ σκυλί του. Ὁ πόνος στὸ γουφὸ δὲν τὸν ἄφηνε τὸν ἴδιο νᾶρχεται μαζί μας. Ἔπειτα τὸ ρίχναμε ὀλημέρα στὰ χαρτιά, ὅσο φατοῦσε τοῦ θεοῦ τὸ φῶς. Σὰν κουραζόμεστε κατὰ τὸ βράδι, ξιπλωμένοι στὰ κλαδιὰ καὶ μισονυσταμένοι, ἀκοίγαμε τὸ γιατρὸ ἢ τὸ σπυθοφόρο πὸν μᾶς λέγανε διάφορες ἱστορίες. Τὸ γιατρὸ με πιὸ πολλὴ εὐχαρίστηση. Οἱ περισσότεροι γυρίζανε γῦρο στὴν πολιτικὴ ζωὴ τοῦ τόπου του. Εἴτανε φανατικὸς με τὸ Κορδόνι καὶ τὸ εἶχε δουλέψει σὰ βουλευτὴς κάμποσα χρόνια. Σιχρὰ ὁμως ἄλλαξε τὸ θέμα. Μᾶς ἔλεγε γιὰ τὴ ζωὴ του στὴν πρωτέβουσα, μᾶς ἱστοροῦσε γιαιτρικὰ του ἀνέκδοτα ἀπὸ τὸ χωριὸ. Τοῦ ἄρεσε νὰ μιλεῖ, νάκούει τὴ φωνὴ του νάχει στὴ βραδινὴ σιγαλιά τῆς λαγκαδιᾶς. Μιὰ ἀπὸ τὶς ἱστορίες τοῦ γιατροῦ εἶναι κ' ἡ παρακάτω. Μᾶς τὴν εἶπε μιὰ βραδιὰ πὸν ἡ κουβέντα γύρισε στὶς γυναῖκες καὶ στὴν ἀγάπη, καὶ σὰν εἶχε ἀδειάσει κάμποσα ποτήρια κρασί. Μᾶς εἴχανε φέρει τὴν ἡμέρα κείνη φρέσκο ἀπ' τὸ χωριὸ.

1.

Ἡ χήρα Γαλάναινα—ἔτσι ἄρχισε ὁ γιατρός—εἴτανε τὸ δεξιὸ χέρι τῆς μάνας μου, καθὼς τὸ λένε. Ὅταν ἦ ψυχοπαῖδα παράτρωγε κορόμηλα ἢ ἀρα-

ποσίτια και θερμαινότανε — κι αυτό γινότανε πολύ συχνά — ή όταν περισσέβανε οι δουλειές στο σπίτι, ή μάννα μου δεν είχε παρά να βγει στο παράθυρο και να φωνάζει τη Γαλάναινα που καθότανε αγνάμια σ' ένα χαμόσπιτο με μιὰ ψηλή, σκυιά μπροστά στην πόρτα του και μιάν άλλη πάντα βρώμικη και λασπωμένη, από τις σαπουνάδες. Το ξενόπλυμα εΐτανε ή καθ'αυτὸ δουλειά της Γαλάναινας, που κοντά στο δικό της είχε να χειραίνει τρία άλλα στόματα: δυὸ παιδιῶνε της και τῆς πεθερᾶς της, τυφλῆς γερόντισσας, που περνοῦσε τὰ στερνὰ παραπανιστὰ χρόνια της καθισμένη στην ἀλόπορτα και γκρινιάζοντας με τὴ νύφη της. Ἡ Γαλάναινα με τίς συχνές δουλειές που ἔκανε στο σπίτι μας εΐχε γίνει πιὰ δική μας. Εΐτανε ἡσυχῆ, πρόσχαρη γυναίκα, καλοήσκιωτη και γλυκόλογη. Σ' ἐμᾶς τὰ παιδιά περισσότερο. Συχνὰ ἐκεῖ που λανάριζε τὰ μαλλιά στὴ λούζα μας, μᾶς μάζεβε γύρο της και μᾶς ἔλεγε παραμῦθια και συχνότερα ἀκόμα μᾶς γλύτωνε ἀπὸ τὸ λουρί τοῦ πατέρα, μπαίνοντας στὴ μέση, ἢ γιὰ πιὸ ἀσφάλεια, κ' ἔδοντάς μας πίσω ἀπ' τὸ φουστάνι της.

Ἔτσι: τὴν εΐχαμε ἔλοι σὲ καλὸ μάτι τὴ Γαλάναινα. Μόνον ἡ μάννα μου, αὐτὴ που τὴ φώναζε, δὲ φαινότανε νὰ τὴ βλέπει με πολλὴ εὐχαρίστηση σπῆτι της. Μιὰ ἀφορμὴ κι αὐτὸ γιὰ νὰ μαλλώνει με τὴ γιαγιά, τὴ δικὴ της μάννα

«Δὲν τὴ θέλω με κρύα καρδιά τὴν μπάζω σπῆτι μου», τὴν ἀκούγαμε νὰ της λέει πολλές φορές.

«Μὰ τί σοῦ κάνει, τί σοῦ φταίει ἡ δόλια;» τῆς ἀπαντοῦσε ἡ γιαγιά. «Αὐτὴ καλὰ στάθηκε και κορίτσι ποῦταν και με τὸν ἄντρα της και τώρα που ἀπόμεινε ἡχῆρα.»

«Ἄν εΐτανε καλὴ, δὲν ἔμπαινε σὲ τέτοια πεθερᾶ», φώναζε θυμωμένη ἡ μάννα μου.

Περισσότερο δὲν προσέχαμε ἐμεῖς τὰ παιδιά, ὡστόσο εΐχαμε μάθει πιὰ νὰ βλέπουμε με φόβο τὴ γριά Ἀγγελίνα, που πασπατέβοντας με τὸ ραβδί της ἔβγαινε και θρονιάζότανε ὅλημέρα ὄξω στο κατώφλι τῆς ἀλόπορτας της, μουρμουρίζοντας ἀδιάκοπα. Πολλές φορές ρωτήσαμε τὴ γιαγιά γιατί ἡ μάννα μας δὲν ἤθελε νὰ δεῖ στὰ μάτια της τὴ γριά Ἀγγελίνα, μὰ πάντα παίρναμε τὴν ἴδια ἀπάντηση: «Ἔΐτανε κακὸς ἄνθρωπος στὰ νιάτα της, παιδί μου.» Πιὸτερα δὲ μᾶς ἔλεγε ἡ γιαγιά, μὰ αὐτὸ ἔφτανε γιὰ νὰ τρομάζουμε τὴν πέρτα της γιὰ Ἀγγελίνας και νὰ τὴ φαντοζόμαστε σὰν κακὴ στρίγλα σταλμένη ἀπ' τὸ διάβολο νὰ παιδέθει τὴ Γαλάναινα. Μᾶς εΐχε πεῖ τόσα παρόμοια παραμῦθια ἡ ἴδια ἡ Γαλάναινα.

Καθὸς φαινότανε ἔμω, δὲν εΐταν αὐτὸς ὁ λόγος που ἡ μάννα μου δὲν ἔβλεπε με καλὸ μάτι τὴ Γαλάναινα. Δὲ θὰ τότε μαθαίναμε ἂν ὁ πατέρας δὲν εΐτανε στὰ δικαστήρια γιὰ ἓνα πηγᾶδι ἀνταμικὸ με τὴ γειτόνισσα και συμπεθέρα του, τὴ Γερωντάκαινα, κι ἂν ἡ Γερωντάκαινα δὲν ἔβγαινε και φώναζε πολλὰ ὄξω ἀπ' τὴν ἀλλή μας, ἄμα ἡ ψυχοπαῖδα μας ἔχυνε τὰ νερὰ στὴ δικὴ της τὴν ἀλλή, ἐκεῖ που ἔπλενε πλάι στο πηγᾶδι. Ἔνα ἀπὸ τὰ πολλὰ που ἔλεγε εΐτανε πὼς τάχα ἡ ψυχοπαῖδα που εΐχαμε πρωτίτερα δὲν ξαναγύρισε ἀπὸ καλὸ στο χωριὸ της, ὅθε τὴν ἔφερε ὁ πατέρας. Περισσότερα δὲ νοιώθαμε ἐμεῖς τὰ παιδιά, ὅπως δὲ νοιώσαμε περισσότερα και

μιὰ μέρα που εΐτανε ἡ Γαλάναινα ἐκείνη ποῖχωση τὰ νερὰ στὴν ξένη ἀλλή κ' ἡ Γερωντάκαινα, που βγήκε και τῆς ἀναποδογύρισε τὴ σκάφη, τῆς εἶπε κοντὰ στίς ἄλλες βροσιές:

«Μπαϊνόβγαινε αὐτοῦ μέσα κ' ἔγνοια σου: θὰ σὲ συγυρίσει καλὰ κ' ἔσένανε ὁ μουστακαλῆς.»

Μουστακαλῆ ἐννοοῦσε τὸν πατέρα μου. Ἡ Γαλάναινα ἄφησε στὴ μέση τὸ πλύσιμο κ' ἔφυγε. Ἡ μάννα μου τᾶθαλε με τὸν πατέρα σὰ γύρισε τὸ γιόμα σπῆτι. «Ἔΐσαι μουρ-τάρης», ἀκούσαμε που τοῦ εἶπε ἐκεῖ που παραμονέθαμε πίσω ἀπ' τὴν πόρτα τῆς κάμαρας που μαλλώνανε.

Ὁ λόγος μᾶς φάνηκε παράξενος. Μουρντάρης ὁ πατέρας που δὲν ἄφηγε νὰ κάτσει μύγα στὴ φουστάνελλα του! Μὰ ὁ μικρότερος ἀδερφός μου, ὁ κακομοῖρης ὁ Γιαννούλης, πιὸ ξυπνὸς ἀπ' ὅλους μας, μᾶς ξήγησε πὼς μουρντάρης δὲν εἶναι μόνο ἐκεῖνος που εἶναι λερὸς στὴ ντυμασιά του, μὰ κ' ἐκεῖνος που πειράζει τὰ ξένα πράματα.

«Ἔ και πειράζει ὁ πατέρας τὰ ξένα πράματα;» τὸνε ρώτησα.

«Ξένη δὲν εἶναι ἡ Γαλάναινα;» εἶπε ὁ Γιαννούλης. Καὶ μᾶς διηγῆθηκε σιγαλὰ πὼς μιὰ μέρα, που ἡ Γαλάναινα σφουγγαρίζε τὴ σκάλα, εἶδε τὸν πατέρα που ἀπλωσε τὸ χέρι του στὴν τραχηλιά της κ' ἐκείνη τοῦδωσε μιὰ σπρωχτιά. «Ὅτὰ τὸ πὼ τῆς μάννας», εἶπε, «ἂν καμιά μέρα τοῦ γυρέψω πεντάρια και δὲ μοῦ τὴ δώσει.»

Ἄν τὸ εἶπε πράματις τῆς μάννας ὁ Γιαννούλης, δὲν τὸ θυμοῦμαι. Θυμοῦμαι μόνο πὼς μιὰ μέρα ἐκεῖ που παίζαμε στὸν κήπο τοῦ σπιτιοῦ μας με τὴν Τάσω, τὴ μικρὴ θυγατέρα τῆς Γαλάναινας, κ' ἐγὼ κι Γιαννούλης πολεμοῦσαμε νὰ βγάλουμε ἀπ' τὴν τραχηλιά της ἓνα κίτρινον, που τὸν εΐχε κρύψει ἐκεῖ γιὰ νὰ μὴν τῆς τὸν πάρουμε — ὁ πατέρας σὰ μὰ εἶδε μᾶς ἔβρισε τὰ μεριά με τὸ λουρί.

Ὁ κήπος με τὴ μουριά, που στὸν ἴσκιό της ροκάνιζε ἀδιάκοπα τὴν καλαμποκιά του ὁ φαρῆς τοῦ πατέρα, εΐτανε τὸ μέρος που παίζαμε τὰ μεσημέρια τοῦ καλοκαιριοῦ ἐμεῖς τᾶδέρφια, ἡ Τάσω κι ὁ ἀδερφός της ὁ Γεωργίνος, ἓνα ἄχαρο, κοτσὸ παιδί που ρχότανε μαζί μας μόνο γιὰ νὰ τὸν ταιμποῦνε οἱ σφήκες στὰ μάγουλα, νὰ τρώει ξυλάχλαδα, ἀγουρίδες και ξύλο ἀλύπητο ἀπὸ μᾶς τοῦς ἄλλους. Σὰ νὰ τὸνε μυρίστηκε κι ὁ μισόστραδος φαρῆς, τὸν κλώτσησε μιὰ μέρα κι αὐτὸς ὁ τόσος ἡσυχος κι ἀνεχτικός, που μᾶς ἄφηγε νὰ τοῦ καθαλλοῦμε πλάτες και καπούλια, νὰ περνοῦμε ἀποκάτω ἀπ' τὴν καιλιά του, νὰ τοῦ βράζουμε ἕσες τρίχες ἔβαλαμε ἀπὸ τὴν οὐρά. Ἔμεινε ἀκούνητος, ροκάνιζοντας πάντα τὴν καλαμποκιά του. Ἡ Τάσω τοῦ καθαλλοῦσε ἀκόμα και τὸ λαμῖο. Στεκότανε ἔρθη, στὴν πλάτη του, πεδοῦσε στὰ καπούλια του ὅπως και στὰ κλωνάρια τῆς μουριάς. Ἄν ἔλειπε ὁ Γιαννούλης ἀπ' τὴ συντροφιά, θᾶλεγε κανένας ἀγὸρι αὐτὴ και κορίτσια ἐμᾶς τοῦς ἄλλους.

Κι ὡστόσο κάθε ἄλλο παρὰ σὰν ἀγορὸς ἐμοιάζε ἡ ἔψη της. Ἄσπρη και καστανοξανθή, τὰ μεγάλα γαλανὰ της μάτια βαστοῦσαν ἓνα ἔαστερο ψυχάλισμα μέσα σὲ ὄλη τὴν παιδιάστικη ἄγρια τρέλα και κάποιες φορές κοιτάζανε τόσο παράξενα, πετού-

2.

σανε τόσο αστραφτερές αναλαμπές που δε βαστούσες να τὰ βλέπεις. Εκείνο που τὴν ξεχώριζε περισσότερο μέσα σ' ἑμᾶς εἶτανε πῶς με ἔλα τὰ σκαρφώματα στὰ δέντρα καὶ τὰ κυλήματα ἔπου ἔφτανε, μπορούσε καὶ βρασιούτανε πάντα καθαρῆ, πάντα ἀξέσκιστη. Ἔνα πουκάμισο κ' ἔνα παλιὸ φουστάνι, ἀποφόρι τῆς ἀδερφῆς μου ἢ ἄλλουνοῦ κοριτσιοῦ, εἶτανε τὰ μόνα που σκεπάζανε τὴ γύμνια τῆς· κι ὡστόσο ἡ μάννα μου μᾶς τὴν ἔδειχνε πάντα γιὰ παράδειγμα. Ἡ δική τῆς μάννα ζήτημα εἶτανε ἂν τὴ χτένιζε κάθε πρωί· κι ἔμωσ ἡ Τάσω δὲ φαινότανε ποτὲ ἀχτένιστη. Ἔνα ἴσασμα με τὶς ἀπαλάμες στὰλαφρόσυρα μαλλιά, που τὰ εἶχανε κάμει ἀνωκάτω τὰ κλαδιά τῆς μουριάς, καὶ ξαναπαίρνανε τὴ φανταχτερὴ λάμψη τους. Τὸ ἴσασμα αὐτὸ τὸ συνήθιζε τόσο συχνὰ ἡ Τάσω καὶ συχνὰ μέσα στὸ ξάναμα τοῦ παιγνιδιοῦ στεκότανε ἄξαφνα κι ἀφοῦ ἴσιαζε τὰ μαλλιά, ἔμεινε πολλὲς φορές ἀμίλητη καὶ μᾶς κοίταζε με τὴν ἀστραφτερὴ παράξενη ματιὰ τῆς καὶ μ' ἕνα γέλιο πὸ παράξενο, που ἔδειχνε τὰ δόντια τῆς σὰ σκυλιοῦ που θέλει νὰ δαγκάσει. «Γάτα, γαλανομάτα γάτα», τῆς φώναζε ὁ Γιαννούλης, δίνοντάς τῆς μιὰ. Καὶ τὰ δυὸ ἀγρίμια πιανόντανε στὰ χέρια.

Ἔτσι περνούσανε οἱ περισσότερὲς μέρες τοῦ καλοκαιριοῦ, ἔτσι περᾶσανε τὰ πρώτα χρόνια. Καὶ θὰ περνούσανε ἔτσι ἴσως κι ἄλλα ἀκόμα, ἂν δὲν ἐρχότανε ἡ βλογιὰ στὸν τόπο. Εἶχε μῆνες που σερνότανε, κ' ἡ Παναγιὰ ἢ Βλαχέραινα, που τὴν κατεβάσανε ἀπ' τὸ μοναστήρι παπάδες καὶ προεστοί, δὲ βοήθησε, κι ἄς τὴ γυρίσανε με ψαλμωδίες καὶ λιθάνια σ' ὄλους τοὺς δρόμους τοῦ χωριοῦ. Ὁ πατέρας ἤθελε νὰ μᾶς στείλει στὸ δικὸ του τὸ χωριὸ ἀπάνω στὰ βουνά, μὰ ἡ μητέρα δὲν ἀποφάσιζε νὰ τὸν ἀφήσει μοναχόν. Ὅσο που μὴν ἀγγὴ μᾶς ξάφνισε ἕνα κόκκινο μικρὸ μπαϊράκι στημένο στὴ σκεπὴ τοῦ σπιτιοῦ τῆς Γαλάναινας. Εἶτανε τὸ σημάδι που καρφώνανε σὲ ὅσα σπίτια κόνεθε ἡ βλογιὰ. Καὶ στῆς Γαλάναινας ἤρθε στὴν ἴδια τὴ νοικοκυρά. Δὲν ἔπαιρνε ἄλλο ἀργητα τὸ πρᾶμα. Ἡ γιαγιὰ πῆρε ἀμέσως ἑμᾶς τὰ παιδιὰ καὶ μᾶς ἔφερε σὲ μιὰ καλύβα που ξεκαλοκαίριζε ὁ παπποὺς ἔξω στὰμπελιά του Ἐκεῖ ἀγνάντια στὴ ράχη εἶτανε τὸ ξωκλήσι· που φέρνανε καὶ κλείνανε τοὺς βλογιασμένους στρατιῶτες. Τὸ κόκκινο μπαϊράκι μᾶς φέδιζε κ' ἐκεῖ, ἔμωσ ὁ σκοπός, που ἡ φουστανέλλα του ἀσπρίζε ὀλημερίς στὸ φρύδι τῆς ράχης, μᾶς σόχαζε. Δὲν ἀφήνει τὴν κακὴ ἀρρώστεια νὰ μᾶς φτάσει, μᾶς ἔλεγε ἡ γιαγιὰ. Κι ἀλήθεια δὲ μᾶς ἔφτασε. Μὰ σὲ μιὰ δυὸ βδομάδες ὁ καημένος ὁ Γιαννούλης ἔπεσε ἄξαφνα στὸ στρῶμα ἀπὸ κεφαλίτη. Ἦρθανε ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ τὸν πήρανε φλογισμένο ἀπὸ τὴ θέρμη κι ἀμίλητο. Δὲν τονὲ ξανάειδαμε. Τὸ χινόπωρο, σὺν περᾶσε ἡ βλογιὰ καὶ μᾶς ξαναφέρανε στὸ χωριὸ, ἀντικρινὰ στὸ σπίτι τῆς Γαλάναινας ἀπόμεινε μόνη ἡ τυφλὴ πεθερὰ τῆς. Τὴ Γαλάναινα τὴν πῆρε ἡ ἀρρώστεια καὶ τὴν Τάσω καὶ τὸν ἀδερφό τῆς κάποιος δικός τους σ' ἄλλη γειτονιά. Σὲ καναδυὸ χρόνια ἔφυγα κ' ἐγὼ σταλμένος στὸ σκολεῖο στὴ χώρα.

Γύρισα στὸ χωριὸ ἕνα μόνο καλοκαίρι. Τάλλα, ὁ καθηγητὴς που καθόμουνα σπίτι του στὴ χώρα, κατάφερε τὸν πατέρα μου καὶ με κράτησε ἐκεῖ γιὰ νὰ με προγυμνάζει στὰ μαθηματικά, ἀφοῦ ἤθελα σώνει καὶ καλὰ νὰ μπῶ στοὺς εὐέλπιδες. Δὲ θὰ γύριζα ἴσως καὶ τὸ τέταρτο καλοκαίρι, ἂ δὲν ἔχανα τὴ ζήλια που εἶχα νὰ κρεμάσω τὸ σπαθί, κι ἂν ἡ γιαγιὰ, βαρὴ ἀρρωστη ἔλον τὸ χειμῶνα, δὲν ἀπαίτουσε νὰ με δεῖ. Τὴ βρήκα ἀκόμα στὸ κρεβάτι. Μὰ μόλις βγήκα στὸ παράθυρο εἶδα καὶ τὴν Τάσω ἀγνάντια. Στεκότανε ἔξω στὴν αὐλὴ τῆς Στὴν ἀλόπορτι καθότανε ἡ γριά Ἀγγελίνα ἴδια, ἀπαράλλαχτη, με τεντωμένα τὰ γυμνά τῆς πόδια, με τὸ ραβδί στὸ πλευρό. Κ' ἕνα γύρο ἔλα ἀπαράλλαχτα σὰ μιὰ φορά. Ἡ μουριά μαυρολογοῦσε στὸν κήπο ἀπὸ τὰ γινωμένα ξυνόμουρα, ὁ ψαρὴς δεμένος ἀποκάτω ροκάνιζε τὴ θροσφὴ του κουνώντας τὴν οὐρά. Θυμήθηκα τὴ Γαλάναινα καὶ τὸν καημένον τὸ Γιαννούλη καὶ με καρδιὰ θλιμένη γύρισα καὶ κάθισα κοντὰ στὴ γιαγιὰ. Μὰ τῶν παιδιῶν οἱ θλίψεις δὲ βαστοῦν πολὺ. Σὲ λίγο ξαναβγήκα στὸ παράθυρο σφυρίζοντας τὸν καινούριο σκοπὸ που εἶχα φερμένο ἀπὸ τὴ χώρα. Τὴν ἴδια τὴ στιγμὴ ἔβγαине κ' ἡ Τάσω στὴν πόρτα τῆς, μὰ μόλις με πῆρε ἡ ματιὰ τῆς, κρύφτηκε μεμιάς μέσα. Καὶ τὸ ἴδιο ἔκανε πολλὲς μέρες στὴν ἀράδα, σὰ με ἀντίκρυζε στὸ παράθυρο ἢ στὸ δρόμο. Τρύπωνε πρὶ νὰ προσφτάσω νὰ τὴν καλοδῶ. Ἔπρεπε νὰ παραμονέψω πίσω ἀπὸ τὴν κουρτίνα τοῦ παραθυριοῦ γιὰ νὰ δῶ πῶς εἶχε κι αὐτὴ μεγαλώσει ὅπως κ' ἐγώ. Μονάχα τὸ κοντὸ φουστάνι τῆς, που ἀφῆνε νὰ φαίνεται τὸ πόδι ἀπάνω ἀπὸ τὸν ἀστράγαλο, πρόδινε πῶς δὲν εἶτανε ἀκόμα σωστὴ γυναίκα. Τὰ μαλλιά τῆς εἶτανε ἴδια πάντα ἀστραφτερά καὶ τὸ ἀσπριδερό τῆς πρόσωπο ἔλαμπε πὸ πολὺ μέσα στὴ μαύρη φορεσιά. Εἶχε πεθάνει ἡ θειά τῆς, που τὴν εἶχε μαζέψει σπίτι τῆς σὰ χάθηκε ἡ μάννα τῆς, καὶ γι' αὐτὸ ξαναγύρισε ἔδω στὴ γιαγιὰ τῆς. Καθεμὲρα ἔδλεπα τὸν ἴσκιό τῆς, ὡστόσο σάθηκε ἀδύνατο νὰ τὴ δῶ ἀπὸ κοντὰ. Μιὰ μέρα που εἶχε ρθεῖ στὸ μαγερεῖο μας καὶ τὴν πέτυχα μπαίνοντας ἄξαφνα, ἔφυγε γλήγορα ἀπ' τὴν ἄλλη πόρτα.

Πέθανε ἡ γιαγιὰ μου, πέρασε καὶ τὸ καλοκαίρι καὶ ξανάφυγα κ' ἐγώ, γιὰ νὰ γυρίσω φοιτητὴς τὸν ἄλλο χρόνο. Ἡ Τάσω ξανακρύφτηκε σὰ με εἶδε, μὰ τὸ πρώτο μου μεθῆσι ἀπ' τὰ χαρτιά καὶ τὸ μπυλιάρδο, που μπορούσα πιά νὰ παίζω λύτερα στὸν καφενέ, δὲ μοῦ ἀφῆνε καιρὸ περίσσιο νὰ προσέχω στὰ κρυφτούλια τῆς Ἔνα πρωὶ κατεβαίνοντας νὰ βγῶ ἔξω, τὴ βρήκα στὴν αὐλὴ μας. Ἐπλενε με τὴν ψυχοπαῖδα μας σκυφτὴ στὴ σκάφη τῆς. Δὲν εἶχε πῶς νὰ φύγει· πιά καὶ πῆγα κοντὰ τῆς.

«Τώρα ποῦ θὰ μοῦ πᾶς ;» τῆς εἶπα.

Ἔβαλε τὸ ἀνασκουμπωμένο μπράτσο τῆς μπροστὰ στὰ μάτια κ' ἔκρυψε τὸ πρόσωπο.

Τῆς τὸ κατέβασα. Μὰ τὴ ἀφῆσα νὰ πέσει. Ὅχι γιατί εἶτανε μπροστὰ ἡ ψυχοπαῖδα, ἀλλὰ γιατί τὸ ἀστραμα τῆς ραιτιάς τῆς καὶ τὸ παλιὸ τὸ παράξενο τὸ γέλιο τῆς με ταραξανε.

«Ἐλα ἄσε μας, μὴ μᾶς χασομερᾶς», μοῦ εἶπε

θυμωμένα ή ψυχοπαίδα μας έκει πού έστεκα και κοίταξα τήν Τάσω.

Έφυγα, μά βγαίνοντας από τήν αδόλορτα έρριξα πίσω μιá ματιά. Η Τάσω με κοίταζε γελώντας και τά δόντια της άστράφτανε.

«Γάτα, γαλανομάτα γάτα», θυμήθηκα τά λόγια του κακομοίρη του Γιαννούλη κ' έφυγα φουρκισμένος.

Τήν Τάσω τήν άπαντούσα τώρα πού συχνά στο σπίτι μας. Έρχότανε και βτηθοόσε στις δουλειές. Μά μοναχή της δέν τήν έτυχα ποτέ. Τήν παραφύλαξα ένα βράδι τó σούρουπο πού γυρούσε άπ' τó νερό. Τήν είδα από μακριά πού ρχότανε με τή στάμνα στο κεφάλι. Σά με είδε κ' έκεινη, γέλασε. Μά άμα σίμωσε, χαμήλωσε τά μάτια και πέρασε μπροστά μου σοβαρή.

Τή σταμάτησα.

«Τ' αγαπάς ;» με ρώτησε πολεμώντας νά κρατήσει τó σοβαρό της.

«Γιατί κρύβεσαι σά με βλέπεις ;» της είπα.

Δέν μπόρεσε νά κρατηθεί πιά και γέλασε: «Θά μού ρίξεις τή στάμνα», μού είπε.

Της έπιασα τó χέρι.

«Άσε μου, σούπα' φέδγα», μουρμούρισε δίχως νά κάμει αυτή νά φύγει, δίχως νά τραθήξει τó χέρι της άπ' τó δικό μου.

Τήν κοίταξα και με κοίταζε κι αυτή χαμογελώντας πάντα. Λίγες στιγμές. Έπειτα τήν άφησα και πάει.

Δέν κρυβότανε πιά σά μ' έδλεπε και δέν έφευγε σάν τήν έδρισα σπίτι μου.

Τόν άλλο χρόνο πού ξανάρθα, έμαθα πώς ή μητέρα μου δέν τήν ήθελε πιά νάρχεται στο σπίτι. Είχε δει πώς άρχισε νά τά παίζει με κάποιον νιό και τήν όρμήνεψε. Μά ή Τάσω δέν τήν άκουσε κ' έτσι της έκλεισε τήν πόρτα. Σά μ' είδε κ' έμένανε αυτή τή φορά ούτε κρύφτηκε ούτε γέλασε. Με κοίταζε μονάχα άδιάφορα. Κ' έτσι άδιάφορα πάντα, σά νά μην είμουνα κán έκει, έριχνε στο παράθυρο καμιά φορά τó μάτι άπ' τήν αδόλορτα πού καθότανε τó δειλινό πλάι στην τυφή γιαγιά της με τó πλέξιμο στο χέρι της. Πώς καθότανε κει για νά τή βλέπουνε οί νιοί πού περνούσανε στο δρόμο και πώς έμπλεξε με κάποιον άπ' αυτούς, δέ με ξάφνισε όταν τόμαθα. «Όλα τά κορίτσια του χωριού κάνανε τó ίδιο: οί νοικοκυροπούλες στα μπαλκόνια τους, οί φτωχές στις αδόλορτες. Έτσι συνήθισα νά τή βλέπω έκει τήν Τάσω δίχως νά δίνω πολλή προσοχή. Είχα κ' έγώ σκοτούρες θυμίες σε άλλο δρόμο.

Ένα μεσημέρι, ένώ κοιμόντανε όλοι σπίτι μου, καθισμένος στο παράθυρό μου περίμενα νά περάσει ένας φίλος μου νά με πάρει νά βγούμε πέρα στις καψάλες του κάμπου, όπου είχαν έρθει: οί τσαλαπετεινοί. Ο ήλιος φλόγιζε τόν κάμπο κι άστραφτε μακριά στον ποταμό, έ άέρας έκαιγε και πύρωνε. Άκουμπώντας στο παράθυρο, άνοιγα με βιά τά μάτια πολεμώντας νά νικήσω τó αποκάρωμα της ζέστης. Άξαφνα δυνατές φωνές άντίκρι άπ' τó χαμόσπιτο της Τάσως με κάμανε και τινάχτηκα. Δυστρέις γειτόνισσες από τάλλα σπίτια δίπλα πεταχτήκανε μισόγυμνες, ξυπόλυτες στο δρόμο.

«Τρεχάτε και τή σκοτώσε», φώναζε μιá άπ' αυτές κοιτάζοντας από τó παράθυρο μέσα στο σπίτι της Τάσως κι όρμησε στην πόρτα.

Κατέβηκα γλήγορα στο δρόμο και μπήκα κ' έγώ στο σπίτι της Τάσως. Ο Γεωργίκος τήν είχε ξαπλωμένη χάμω και τή χτυπούσε όπου έφτανε με χέρια και με πόδια. Οί γυναίκες πού είχανε φτάσει πριν από μένα δέν μπορούσανε νά του τή βγάλουνε άπ' τά χέρια.

«Φεδγάτε από δω θά τή σκοτώσω», φώναζε άγριεμένος ο Γεωργίκος και χτυπούσε με τó τσαρούχι του, πού είχε βγαλμένο άπ' τó πόδι.

Η Τάσω κουλουριασμένη χάμω μούγγριζε πνιχτά. Η γιαγιά Άγγελίνα καθισμένη σε μιá γωνιά έβριζε και ρέκαζε κουνώντας τó ραβδί της.

Έπιασα τó χέρι του Γεωργίκου και του πήρα τó τσαρούχι, μά τώρα χύμησε άγριώτερος στις γυναίκες, πού βρήκανε τόν καιρό και μπήκανε μπροστά από τó κορμί της άδερφής του. Τέλος ένας άλλος γείτονας, πού έτρεξε κ' έκεινος, με βοήθησε και τονέ βγάλαμε ζώω. Με χίλια βάσανα. Φώναζε όλοένα νά τόν αφήσουμε νά τή σκοτώσει και πολεμούσε νά μäs φύγει άπ' τά χέρια. Καλλώς τονέ βγάσαμε στην πόρτα, ή ματιά μου έπεσε στην Τάσω, πού άνασχηκωνότανε άποκει πού είτανε πεσμένη. Δέν είχε ούτε ένα δάκρι. Έφερε τó χέρι στα μαλλιά σά νάθελε νά τά σιάξει, με κοίταζε κατάματα και στα χείλη της σά νάτρεμε άγριο γέλιο. Οί γυναίκες κλείσανε τήν πόρτα πίσω μας.

«Άφήστε με νά τή σκοτώσω», φώναζε ο Γεωργίκος όλοένα.

«Δέ ντρέπεσαι, μωρέ ; Τήν άδερφή σου θά σκοτώσεις !» του είπε ο γείτονας.

«Θά τή σκοτώσω δέ βαστάω άλλος», ξαναφώναξε ο Γεωργίκος κ' έπεσε κλαίοντας στο πεζούλι δίπλα από τήν πόρτα.

«Δέν ντρέπεσαι, μωρέ ; Έλα σούπα τώρα», έκαμε νά τόν συχάσει πάλι ο γείτονας.

«Τ' νά ντραπώ ! τί νά σωπάσω ! Πού τούς μπάζει μέσα μέρα μεσημέρι ! Μοΰφυγε άπ' τó παράθυρο. Μά πού θά πάει ! Θά τονέ σκοτώσω κι αυτόνε», πήρε τόν κατήφορο ο Γεωργίκος κλαίοντας πάντα.

«Έλα τώρα, πάμε νά συχάσεις κι άλλη φορά τούς σκοτώνεις, σά δέν είμαστε μεϊς μπροστά», του είπε ο γείτονας και τόν έσυρε μαζί του σπίτι του κλαίμενον κι άγριεμένον πάντα.

Είτανε πράματις για λύπη και για γέλιο ο κακομοίρης ο Γεωργίκος. Τό βράδι είδα κάτω άπ' τó θαμπό λυχνάρι τόν ίσκιο του πλάι στον ίσκιο της άδερφής του και της γιαγιά Άγγελίνας, πού τρώγανε καθισμένοι χάμω στην αούλή της. Τίς κατοπινές μέρες, σάν τόν άπαντούσα στο δρόμο πού γύριζε από τó σαμαράδικο πού δουλεύε, χαμήλωνε τά μάτια και μόλις μού μουρμούριζε μιá καλησπέρα, σά νά φοβότανε μην τονέ σταματήσω και τονέ ρωτήσω πώς δέ σκότωσε άκόμα ούτε τήν άδερφή του ούτε τόν αγαπητικό της. Μά δέ βάσταξε πολλήν καιρό τó συναπάντημά μας. Κανένα μήνα ύστερα, άγριες φωνές ξαναμαζέφανε τή γειτονιά στο χαμόσπιτο της Τάσως. Γινότανε ένα πανηγύρι σ' ένα ξωκλήσι κοντά στο ποτάμι κι ο φτωχός ο Γεωργίκος θέλησε

νά πάλι κ' εκείνος νά γλεντήσει. 'Ανέδθηκε μαζί με άλλα παιδιά μιὰ σούστα, μὰ εκείνος πού τήν κυβερνοῦσε, μεθυσμένος καθὼς εἶτανε στό γυρισμό, τήν ἀναποδογύρισε σέ κάποιον χαντάκι τοῦ κάμπου, κι ὁ δόλιος ὁ Γεωργίος ἔμεινε στόν τόπο μὲ σπασμένο τὸ κεφάλι. Σάν τονὲ φέρανε στό σπίτι του, ἡ Τάσω ἔπεσε ξερῆ ἀπάνω του. Εἶτανε μιὰ ἀπὸ τίς συνηθισμένες, μὰ πάντα σκληρὲς λύπες τοῦ χωριοῦ. Πάγιζε τήν καρδιά τὸ κλάψιμο τῆς Τάσως καὶ τὸ μοιρολόγι :

Σήμερα ν ἡ μαννούλα του ἔχει χαρὰ μεγάλη
πάει στὶς βρύσες γιὰ νερὸ καὶ στὰ βουνά γιὰ χιόνι -
Κι ὁ γιατρὸς σόπασε μιὰ στιγμή.

'Ἡ μάνα μου—ξανάρχισε—ξέχασε τὴν ἀμαρτία τῆς Τάσως καὶ τὴ μάζεψε. Τὸ ἄλλο καλοκαίρι πού ξανάρθα σὸ χωριό, ἡ Τάσω εἶτανε σπίτι μας ὅ,τι εἶτανε μιὰ φερά ἡ μάνα της. Δὲν μπορούσα νὰ ξεχάσω ποτὲ τὸ δύστηχο Γεωργίκο, κάθε φερά πού ἔβλεπα τὴ ματιά της νὰ μὲ ἀστράφτει κάτω ἀπ' τὸ μαῦρο της μαντίλι.

(Ἀκολουθεῖ)

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΤΣΟΠΟΓΛΟΣ

ΚΡΙΤΙΚΗ: "ΣΤΟ ΑΛΜΠΟΥΡΟ,"

("Ἐνα γράμμα τοῦ κ. Clément)

Ἀγαπητὲ κύριε Κ. Παροῦρτι,

'Ἐπὶ τέλους τώρα μὲ τίς διακοπὲς τῶ μαθημάτων βρήκα τὸν καιρὸ νὰ διαβάσω τὸ ὄρατο ρομάντο σας «Στὸ Ἄλμπουρο.» Ξαναβρήκα ἐκεῖ μέσα πάλι τὴ βαθειὰν εὐαισθησία καὶ τὴ δυνατὴ φαντασία πού διακρίνουνε τίς δύο σας προηγούμενες συλλογὲς διηγημάτων. Ἐπήρατε τὰ βάσανα τῶν ταπεινῶν πού εἶναι τάποπαῖδια τῆς ζωῆς καὶ τὰ ζουγραφίζετε μέσα σὲ σελίδες πού σφίγγουνε τὴν καρδιά δίχως φουσκωμένα λόγια, πού εἶναι: μιὰ ἐκδίκηση δίχως μεγάλες φωνές.

Τὸ ρομάντοσ τὸ κοινωνικό, κι ὁ θέλης καὶ τὸ σοσιαλιστικὸ ὅσο πάει καὶ κερδίζει τόπο στὴν παγκόσμια φιλολογία. Στὴν Ἑλλάδα γίνανε κάτι καλὲς δοκιμὲς κ' ἡ δική σας δὲν εἶναι λιγώτερο πετυχημένη. Παρουσιάζετε τὸν ἀγῶνα ἐκμεταλλευτῶν κ' ἐκμεταλλευόμενων. Μᾶς κάνετε νὰ βλέπουμε μὲ τὰ μάτια μας πῶς ἡ τίγρις σπαράζει τὴν ἐλαφίνα, πῶς τσακώνει ἡ ἀρχὴν τὴ μύγα κι ὁ ἀκόντιστος ὁ πλούσιος τὸ φτωχό, τὸν κουτὸ κι ἀξιολύπητο.

'Ο Δημητράκης σας εἶναι ἕνας σιχαμερὸς Σάβλων κ' ἕνας μισητὸς Ταρτούφος. 'Ο Γιάννης σας εἶναι μιὰ τίμια ὑπαρξὴ κι ἀθώα πού θυσιάζεται ἀπὸ τὴν καλοπιστία του καὶ τὴ φυσικὴ του ἀγαθότητα. Νὰ σὰς πῶ ὅμως ἕνα πράμα; 'Ὅπως τὰ ζουγραφίζετε αὐτὰ τὰ δύο σπουδαιότερα πρόσωπα, μὲ φαίνεται σὰ νὰ μὴν εἶναι δυνατὰ ζουγραφισμένα, πῶς μοιάζουμε πιὸ πολὺ μὲ σύμβολα ἀλύγιστα κι ἀφερε-

μένα παρὰ μὲ τὴ ζωὴ τὴν εὐλύγιστη καὶ πολὺπλοκή. Τὸ ἴδιο θὰ ἔλεγα καὶ γιὰ τὸν Περικλή, τὸ ἄλλο ἀντίθετο τοῦ ἀδερφοῦ του Δημητράκη.

Μὰ αὐτὰ τὰ κακὰ τὰ ξεπερνέει ἕνα δευτερότερο πρόσωπο πού τὸ βρίσκω σκαλισμένο μὲ μοναδικὴν ἀκρίβεια. Εἶναι ὁ Λευτέρης πού δίνει καταφύγιο στοὺς φτωχοὺς κακομοίρηδες, πού τοὺς γδέρνει καὶ πλουτίζει αὐτοὺς μὲ μιὰ σκυλίσιαν ἀδιαντροπιά. Καὶ ἄλλα πορτραῖτα μὲ φαίνονται πολὺ ἐπιδέξια ζουγραφισμένα μὲ λίγες γραμμὲς, ὅπως εἶναι τὸ πορτραῖτο τοῦ μπάρμπι-Θανάση τοῦ δικαστῆ—ξεφαντωτῆ καὶ χαρτοπαίχτη— ἔπειτα ὁλο ἐκεῖνο τὸ πλήθος τῶ δυστυχημένων πού εἶναι σὰ μιὰ παρέλαση ἀπὸ ἔλα τὰ εἶδη τῆς δυστυχίας, ὅπως εἶναι ὁ φτωχὸς ὁ Γεράσιμος μὲ τὸ σκύλλο του, ὁ Στέφανος ὁ κυρελῆς ποιητῆς τοῦ καφενεῖου ἡ Κούλα, ἡ γριὰ πόρνη, ἄθλια κι ἀξιοθρήνητη, ὁ βουτηχτῆς ὁ Κωσταντῆς πού ἡ καταστροφὴ του τονὲ ρίχνει σὲ μιὰν ἐγκληματικὰ τρέλλα, ὁ γέρο δάσκαλος πού σταλιάζει στὰ πόδια του περιμένοντας στὴν ἀντικάμαρα τοῦ ὑπουργοῦ γιὰ νὰ τοῦ ζητήσῃ μιὰ φωροθέση ὡς πού νὰ πάρῃ τὴ φτωχοσύνηταξή του. Ἄ μὲ ρωτήσῃς καὶ γιὰ τίς γυναῖκες μὲ φαίνεται πῶς εἶναι ζουγραφισμένες μὲ γραμμὲς ὄχι σταθερὲς καὶ πάρα πολὺ ἀλαφρὲς, σὰν ἀχνός, ἐχτός ἴσως τῆς κυρ Ἀργύρας.

'Ὅλα τὰ πρόσωπα ἐνεργοῦνε καὶ κουνιῶνται μὲ ἀρκετὴ φυσικότητα καὶ πιθανότητα. Μὰ ἡ πλοκή τοῦ ρομάντοσ καὶ τὸ δέσιμο τῶν ἐπεισοδίων τοῦ ἐνὸς κεφαλαίου μὲ τὸ ἄλλο δὲ γίνεται μὲ πολλὴ τέχνη κ' ἐπιδεξιότητα. Γι αὐτὸ εἶναι κάποια σύγχυση καὶ δὲν ὑπάρχει συνοχὴ στὰ διάφορα μέρη τοῦ ρομάντοσ μεταξύ τους.

Λέω ὅμως ἀμέσως καὶ τὸ ἄλλο πῶς ἡ ἔλλειψη αὐτῆ ἀντισταθμίζεται ἀπὸ ἕνα ἀξιοσημείωτο ταλέντο παρατηρητικότητας, ἀπὸ ἕνα θέλητρο ὕφους δυνατοῦ καὶ ζωντανοῦ καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸ ὄρωρ τῆς φαντασίας πού μπορεῖ νὰ βλέπῃ σὲ μιὰ σκηνὴ ἢ σὲ μιὰν εἰκόνα ὁλοκληρωτικὰ ἔλες τίς λεπτομέρειες καὶ πού μπορεῖ νὰ ἐνώνῃ σὲ μιὰν ἁρμονικὰ γραμμὴ τὴν περιγραφικότητα μὲ τίς διαφορὲς ψυχολογικὲς θέσεις τοῦ μύθου. Κάποια συμπάθεια ἀόριστη πού βγαίνει ἀπὸ τὴν ἄψυχη πλάση καὶ περνάει στοὺς πόνους καὶ στὰ βάσανα τῆς ἀθρόωπινῆς ὑπαρξῆς βρίσκεται χυμένη μέσα στὰ πράματα. Ἔτσι ἡ ἐντύπωση πού ἀφήνει τὸ διάβασμα τοῦ βιβλίου κυριεῖται πολλὰς φορὲς τὴν ψυχὴ τοῦ ἀναγνώστη.

Μὲ λίγα λόγια τὸ βιβλίο σας εἶναι ἕνα ἔργο ἀξίας πού μᾶς κάνει νὰ ἐλπίζουμε κι ἄλλα ἀκόμα πιὸ δυνατὰ καὶ πρωτότυπα.

Σᾶς συχαίρω καὶ σὰς βεβαιώνω γιὰ τὴ βαθειὰ μου ἐχτίμηση.

E. CLÉMENT

Professeur au Lycée de Nice

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ.—Στὴν «Ἀκρόπολη» καὶ στὴν «Πατρίδα» τῆς 10 τοῦ Ὀκτωβρίου, διαβάσαμε τὴν παρακάτω δήλωση :

ΙΑΡΥΣΙΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

Οἱ κάτωθεν ὑπογραφόμενοι συνελθόντες ἀπεφάνισαν τὴν ἴδρυσιν Συνδέσμου, τοῦ ὁποῦ σκοπὸς εἶνε ἡ ἐνίσχυσις τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ Ἔθνους με ὑποστήριξιν πάσης ἐργασίας ἀναγομένης εἰς τὸν κύκλον τοῦτον.

Ὁ Σύνδεσμος θὰ ἐπιδιώξῃ τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὸ σήμερον *ἐπικρατοῦν εἰς τὰ γράμματα γνωστὸν καθεστώς.*

Ἀθήναι 7 Ὀκτωβρίου 1910.

Ἡλίας Βουτιερίδης, Ἀριστοῦ Καμπάνης, Νικ. Καρβούνης, Διον. Κόκκινος, Ἡλίας Κουλουβάτος, Πλάτων Ροδοκανάκης, Σταμ. Σταματίου.

ΣΤΟ ΑΡΓΟΣ. — Δυὸ συντάχτες τοῦ «Νουμά» λάβανε, τὴν ἴδια μέρα κ' οἱ δυό, ἓνα γράμμα ὁ καθένας ἀπὸ τὸ Ἄργος. Τὰ γράμματα εἴτανε ἀνοιχτά, σὰν εἶδος ἀγγελίης, μὰ διαφορετικὰ μεταξὺ τους, καὶ στὴ γλώσσα καὶ στὸ ὕφος, ἂν καὶ εἶχανε τὴν ἴδια ὑπογραφή :

Τὸ ἓνα :

«Ἄργος 26. 9. 910.

Ἀξιότιμε Κύριε

Προκειμένου νὰ ἐκδώσωμεν προσεχῶς ἐν περιοδικῶν ὅλως καλλιτεχνικῶν, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Ἄρπη» ὅπερ νὰ συγκεντρώνη ὅλην τὴν καλλιτεχνικὴν τῆς Ἑλλάδος κίνησιν, λαμβάνομεν τὸ θάρρος νὰ σᾶς θερμοπαρακαλέσωμεν, ὅπως μᾶς τιμήσητε διὰ τῆς πολυτίμου συνεργασίας σας καὶ θὰ σᾶς εὐμεθα αἰώνως εὐγνώμονες.

Εὐχαριστοῦντες ὑμᾶς ἐκ τῶν προτέρων
Λιατελοῦμεν μετὰ πολλῆς ἐκτιμῆσεως
Διὰ τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ἄρπης»

Σπύρος Α. Παναγιωτόπουλος.

Ἀπευθυντέον : Διεύθυνσιν «Ἄρπης», Ἄργος.

Καὶ τὸ ἄλλο :

Ἄργος 29. 9. 910.

Κίριε

Θέλοντας νὰ ἐκδώσωμε ἓνα φιλολογικὸν περιοδικό, Σὲ παρακαλοῦμε πολὺ νὰ μᾶς τιμήσης με τὴν ἀνεχτίμητή σου συνεργασία καὶ θὰ μᾶς ὑποχρεώσης.

Με πολλὴν ἐκτίμησιν

Γιὰ τὴ Διεύθυνση τῆς «Ἄρπης»

Σπύρος Α. Παναγιωτόπουλος.

Γράμματα : Διεύθυνση «Ἄρπης», Ἄργος.
Μήπως θὰ βγοῦνε δυὸ «Ἄρπες» στὸ Ἄργος ;

ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ. — Ἐκπαιδευτικὸ ζήτημα καὶ στὴν Πόλη. Αὐτὸ καταλάβαμε ἀπὸ τὸ «Νεολόγος» (5 Ὀχτ.) τοῦ κ. Σ. Ι. Βουτυρά, ποῦ δημοσιεύει ἓνα του ἄρθρον με τὸν τίτλο «Ἐκτροχιασμοί». Περιμέναμε νὰ διαβάσωμε τὸν ἐξάψαλμο γιὰ τοὺς Μαλλιαροὺς, καὶ ἔμως εἶδαμε πολὺ λογικὰ λόγια. Ὁ «Νεολόγος» εἶσι ἀπαντᾷ σ' ἄλλο πολιτικὸ φύλλο, «ὅπερ ἄπτεται τῆς ὑπολήψεως καὶ τοῦ πρὸς τὴν ἐργασίαν ζήλου ἐπιλέκτων τῆς κοινότητος τοῦ Σταυροδρομίου ἀνδρῶν εἰς οὓς ἀνετέθη ἡ ἐφορεία τῶν Ἐκπαιδευτηρίων τοῦ Πέραν. Καὶ ἀποκαλοῦνται οὗτοι μαλλιαροί, ὑπονομούμεντες τὴν Ἑλλ. γλῶσσαν, τὸ παλλάδιον αὐτὸ τοῦ λαοῦ, χαρακτηρίζονται ὡς *κακῆς πίστεως ἀνθρώποι*, ἀπλοῦστατα διότι κατήγγησαν τὰ βιβλία ἀπὸ τὰς ἀστικὰς σχολὰς μέχρι τῆς 4 τάξεως συμφώνως πρὸς τὰς νεωτέρας παιδαγωγικὰς ἀρχάς, καὶ πρὸς τὰ κρατοῦντα ἐν ἄλλαις κράτεσι, ὅπως ἐν Ρουμανίᾳ καὶ Ἑλλάδι, ἵνα εἰς τὰ Βαλκανικὰ κράτη μόνον περιορισθῶμεν, ὅπου δι' εἰδικῶν νομοθετημάτων πρὸ πολλοῦ ἐξέπνευσεν ἡ μαγία τῶν βιβλίων ἢ δίδουσα τροφήν εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν διδασκάλων καὶ τῶν βιβλιοκαπηλίων, συμφώνως, τέλος πάντων, πρὸς τὰς ἀποφάσεις τοῦ Διδοσκαλικοῦ ἐνταῦθα Συνδέσμου τῆς διατυπωθείσας ἐν ἰδιαιτέρῳ ὑπομνήματι, ὑποβληθέντι πρὸ τριετίας τῷ Πατριαρχεῖι καὶ ταῖς ἄλλαις εὐχαῖς ἅς ἐξέφρασαν οἱ συμμετασχόντες εἰς τὰς ἐκπαιδευτικὰς συνεδρίας τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου τὰς προεδρευόμενας ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Μ. Ρήτορος τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ νῦν Ἐθνικοῦ Συμβούλου κ. Λιμαράκη.»

Καὶ ὁ «Νεολόγος», «τοῦ ὁποῦ γνωστόταται πρὸ πολλοῦ εἶνε αἱ περὶ τῆς γλώσσης ἱεραὶ, οὐδαμῶς τοιαύτην τινὰ στάσιν τῆς ἐφορείας τοῦ Ζωγραφείου διεῖδε μέχρι τοῦδε, ἐπικροτεῖ δὲ διὰ τὸ μέτρον τοῦτο τῆς ἐφορείας ὅπως καὶ ἔλοι οἱ γονεῖς τῶν τέκνων τῆς κοινότητος τοῦ Πέραν, οἱ ὅποιοι εὐγνωμόνως ἐμιλοῦσι περὶ αὐτῆς καθὼς καὶ περὶ ὄλων τῶν μέχρι τοῦδε ἀποφάσεων καὶ ἐνεργειῶν αὐτῆς. Ἄν τώρα τινὲς τῶν ἐφόρων τῆς Σχολῆς ἔχουσι διάφορον γνώμην περὶ γλώσσης τοῦ ἀρθογράφου τοῦ ἐσπερινοῦ φύλλου καὶ ἡμῶν, τοῦτο ἕτερον ἐκάτερον. *Ἄρχῃ ἡμῶν εἶνε νὰ σεβώμεθα τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου καὶ τῆς σκέψεως.*»

Λάβαμε ἀργότερα καὶ τὸ «ἐσπερινὸν» φύλλο ποῦ ἀνακάτωσε τὸ ζήτημα. Εἶναι ὁ «Ταχυδρόμος» — «Ἰδιοκτήτης καὶ Διευθυντὴς Α.Κ. Γεράρδος», τώρα — τῆς 2 τοῦ μηνός. Ἀκοῦστε μερικὰ ποῦ μᾶς ψέλνει :

«Καρκίνοι ἐμφωλεύοντες εἰς τὸν ἐθνικὸν ὄργανισμὸν . . . Μεταξὺ ἄλλων δὲν διετέλεσαν ἀδρανῆ οὐδὲ τὰ περιφρήματα τῆς μαλλιαροσύνης τρωκτικά . . . Ἐνεφανίσθησαν ἄλλως τε, διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον, ὑπὸ τὸ ἔνδυμα τῶν μεταρροθμιστῶν, ὡς Ἡρακλεῖς φανεύοντες τὴν ὕδραν τῆς βιβλιοκαπηλείας, ὅπως προσεξοφλήσῃ τὴν εὐμενεστέραν ὑπὲρ αὐτῶν ἐντύπωσιν παρὰ τῇ δημοσίᾳ, οὗτινος ἤθελον θίξει καρδὰς εὐπαθεῖς. Ἀλλὰ κατ' οὐσίαν δὲν ἐπεχείρησαν ἢ τὴν δολοφονίαν τῆς γλώσσης, τοῦ τιμαλποῦς ἐθνικοῦ παλλαδίου. Ἡ κατάργησις τῶν βιβλίων εἰς τὰς δημοτικὰς τοῦ Πέρην σχολὰς οὐδένα ἄλλον ἔχει σκοπὸν ἢ νὰ ἀποτινάξῃ πάντα χαλινὸν καὶ νὰ ἀφήσῃ ἐλεύθερον τὸ στάδιον εἰς τὰ ἔργα τῶν μαλλιαρῶν, τῶν ὁποίων ἡ Μάφια ἐξήπλωσε τοὺς πλοκάμους τῆς εἰς διαφόρους παρ' ἡμῖν σχολὰς, ὥστε νὰ ἐνδεικνύηται ἤδη ἐπείγουσα ἢ αὐστηρὰ ἐγκαθάρσις καὶ ἀπολύμανσις. Ἀντιπρόσωποι τῆς σπεύρας εἰσέδυσαν καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς Ἐφορίας, συντρεχουσῶν δὲ καὶ τῶν ἐκ τῶν περασκηνίων ἐμπνεύσεων, πρωτοφανῆς ἀπετολμήθη ἐπιβουλὴ κατὰ τῆς γλώσσης τῶν θεῶν. . . . Ἡ ἔλλειψις βιβλίων θὰ ἐσήμανε τὴν πληρυστέραν ἀφηνίαισιν εἰς τὴν κατ' ἀρέσκειαν διδασκαλίαν καὶ ἰδίως εἰς τὴν μετὰ δόσιν τῶν ἀναρχικῶν κανόνων τῆς μαλλιαρικῆς γραμματικῆς, χωρὶς νὰ εἶναι ἴσως εὐκολος ὁ ἀπαραίτητος ἔλεγχος, ἐνῆ τὰ βιβλία θὰ ἦσαν ἐχέγγυα ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς γλώσσης οὐχὶ ἀσήμαντον.

«Ἀλλὰ τὸ ἔθνος...κατ' οὐδένα τρόπον θὰ ἀνεχθῆ τὴν ἐπίσημον ἀναστήλωσιν τῆς γλωσσικῆς ἀναρχίας, ἣτις ἐγκληματικῶς ἀποπειρᾶται νὰ διαστρεβλώσῃ τὸ ἀρμονικώτερον αὐτοῦ κόσμημα. Τὰ μέτρα ἀποδεικνύουσιν ἀναπόδραστα κατὰ τῆς ἐνοσηψίας πανώλους.» Ἀμήν!

ΑΘΗΝΙΩΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

(Σ' ἓνα φίλο, στὰ ξένα)

Ἀθήνα, 7 τοῦ Ὀκτώβρη.

Οὔτε προνοουτοιαμέντο στὴ Λάρισα, οὔτε τίποτα ἔμέραρχος τῆς μέρας πού παράλαβε τὴν ἀρχὴν ὁ Βενιζέλος, τηλεγράφησε πὼς ἔκαμε ἀνάκριση, καὶ ἔλα εἶταν ψέματα. Παρουσιάστηκαν στὸν ὑπουργό τους ἐδῶ καὶ οἱ σωματάρχες, καὶ αὐτὸς τοὺς μίλησε καὶ τοὺς εἶπε πὼς ὁ στρατὸς δὲν ἔχει ἄλλο πιά νὰ κάμῃ παρὰ τὰ «κύρια ἔργα» του. Καὶ τὰ λόγια του στοὺς ξένους ἀνταποκριτές, πὼς ἡ Κυβέρνηση θὰ κοιτάξῃ νὰ ἐφαρμόσῃ τοὺς «κειμένους» νόμους — «τάξῃ καὶ πειθαρχίᾳ στὸ ἐσωτερικόν, εἰρήνῃ στὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν — κάμανε τὴν καλῆτερην ἐντύπω-

ση. Καὶ οἱ συντεχνίες ἀκόμα ψηφίζανε τὴ γνώμη τους νὰ περιορισθῇ στὸ ἀναθεωρητικὸν τῆς ἔργου ἡ Διπλῆ Βουλὴ. Ἔτσι παρουσιάστηκε στὸ βῆμα ὁ Βενιζέλος στὶς 8 τοῦ μηνὸς καὶ ἀνάλογος ἔκαμε πολιτικὰς δῆλωσες. Μὰ τὸ Σάββατο (9) πού ἀρχισε ἡ συζήτηση γιὰ τὸ «χαρακτηρισμὸς» τῆς Βουλῆς, ἀν εἶτανε δηλαδὴ Ἀναθεωρητικὴ γιὰ Συντακτικὴν, τὰ φέρανε μὲ τρόπο τὰ κόμματα ὥστε νὰ βγῆ στὴ μέση ζήτημα ἐμπιστοσύνης, νὰ βρεθῆ δίχως ἀπαρτία ἡ Βουλὴ, καὶ νὰ ἔχουμε ἀξάφνα ὑπουργικὴ κρίση. Ὁ Βασιλεὺς ὅμως δὲν τὴν δέχτηκε τὴν παραίτηση τοῦ Βενιζέλου τοῦ εἶπε νὰ ξαναπαρουσιαστῆ στὴ Βουλὴ καὶ νὰ προκαλέσῃ νέα ψηφοφορία, ζητώντας τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς ἀπερίφραστη καὶ δίχως ἔρους. Αὐτὸ ἀπαίτησε καὶ ἡ λαὸς τῆς Ἀθήνας, μ' ἓνα του συλλαλητήριον πού ἔδειξε πὼς ὑπάρχει τέλος πάντων καὶ στὸν τόπον μας Κοινὴ γνώμη.

Ἔτσι, στὴν πολιτορημένη ἀπὸ τὸ λαὸ Βουλὴ μας, γένηκε τὴ Δευτέρα (11) νέα συνεδρίαση, πού ἱστορικὴ θὰ μείνῃ σὰν τὴ πρώτη, ὅχι μόνο γιὰ τὰ ποτελέσματά της *παρὰ* καὶ γιὰ τὴν εἰδείξε μὲ τί ἀτσάλι λόγου καὶ ψυχῆς πολεμᾶει ὁ Βενιζέλος . . . Ψηφοφορία : 268 παρόντες, 208 ὑπὲρ (ἀπὸ τούτους οἱ 157 δίχως ἐπιφύλαξιν), 31 κατὰ, 5 ἀρνηθῆκαν, 22 παρόντες «καὶ μὴ δηλώσαντες ψῆφον». Καὶ τὴν ἄλλη μέρα τοιχοκολλήθηκε ἡ διάλυση τῆς Βουλῆς, πού μόλις πρόφτασε νὰ ψηφίσῃ τὴ βουλευτικὴ ἀποξήμιση : 1800 γιὰ κάθε πατέρα Νέες ἐκλογές θὰ ἔχουμε στὶς 28 τοῦ Νοέβρη, γιὰ Διπλὴ πάλι Βουλὴ, πού θὰ μᾶς ἐρθῇ στὶς 11 τοῦ Γενναρίου. Ἀπὸ τὴν ἐρχόμενη βδομάδα ὁ Βενιζέλος πάει περιοδεῖα στὶς ἐπαρχίες, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴ Θεσσαλία, γιὰ νὰ φωτίσῃ τὸ λαὸ μὲ τίς ἐπιβουλὰς του στὰ πολιτικὰ ζητήματα καὶ οἱ κομματικοὶ ἀρχηγοί, πού τὰ σαστίσανε, λένε τώρα πὼς δὲ θὰ βάλουνε κάλπες, καὶ ἡ εὐτύχη στὸ Στέμμα !

Ὡς τόσο γύρισε ἀπὸ τὴν Εὐρώπη καὶ ἡ περιγρηπύσσα Σαφίκα ὁ κ. Ζορμπᾶς ζήτησε τὴν ἀποστρατεία του τὰ μαθήματα στὸ Πανεπιστήμιον ἴσως ξαναρχίσουνε τὴν ἐρχόμενη βδομάδα, καὶ πάνε στὰ σπίτια τους οἱ ἑφεδροὶ τοῦ 906. Λόγος νὰ μείνουνε στὰ ὄπλα δὲν εἶτανε πιά, γιὰ τὸν ὅτι ὁ κόσμος ἐδῶ, μὲ τὴ λύση πού δόθηκε, ἀνάσανε, καὶ οἱ Τούρκοι δὲ μᾶς φοβερίζουνε τώρα. Καὶ αὐτοὶ ἀκόμα τὸ εἶδαν πὼς ἔχουμε κυδερνήτη. Καὶ ἀν πῆρε ἀπεριόριστο ἄδεια ὁ Ναμπῆς, ὁ λόγος εἶναι, ὅπως λένε οἱ «Τάιμς» γιὰ νὰ φροντίσῃ γλήγορα ἡ Εὐρώπη τὸ Κρητικόν. Ἐπίσημα πιά τὸ λένε πασάδες καὶ βεζήρηδες, πὼς πρέπει νὰ σήσῃ γλήγορα ἡ φωτιὰ πού χωρίζει Τούρκους καὶ Ρωμιούς. Καὶ στὸ Γρυπάρη φιλικώτατα λόγια εἶπε ὡς καὶ ὁ Σουλτάνος, πού πάει τώρα στὴν

Ἀδριανούπολη νὰ δῆ τὰ γυμνάσια τοῦ στρατοῦ του. Σημείωσε πῶς ἡ Ἀρβανιτικὰ πάλε ἀνωκάτω εἶναι, κ' οἱ Δροῦσοι πάντα πολεμοῦνε, καὶ τὸ δάνειο δὲ συμφωνήθηκε πουθενά, καὶ ξεθυμαίνουνε μὲ ἀντιαγγλικὰ συλλαλητήρια οἱ καλοὶ μας γειτόνοι.

ΑΘΗΝΙΩΤΗΣ

«ΜΩΣΑΪΚΑ»

ΜΟΝΟΛΟΓΟΙ: ΚΑΡΔΙΑ ΔΑΚΡΥΣΜΕΝΗ

Καρδούλα ἐγὼ ἡ ροδοπηγή
Τοῦ ἀνθῶνα τοῦ προσώπου
Τριγύρω μου ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀνθρώπου
Φραγὴ τῆς πού ἔχει τὴ Στοργή.

Καρδούλα ἐγὼ ἡ χρυσοπηγή
Μὲ σὲ κρυστάλλινα παλάτια,
— Γλαικῆς βρυσσοῦλες μου ἔσεῖς μάτια!—
Ποῦ ὅσο σταλάζω πίνει ἡ Γῆ
Καὶ ἀνθοῦνε Ἀγάπης μονοπάτια.

Παρηγορήτρα εἶμαι ἡ πηγὴ
Τοῦ διρασμένου
Πονεμένου,
Μὲ τὸ φριγμένο του ἀχειλάκι . . .
Στοῦ πόνου σβύννουμαι τὸ ρυάκι,
Ποῦ δὲν τὸ ἐδρόσιζε ἡ Αὐγή.

Καὶ τὸ φιλάκι λουλουδιῆς
Μὲ τοῦ φωτός τὴ λάμψη ἀπ' ὅπου
Φεγγοβολαεὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Κόπου.
Πάντα γὰρ ἐκεῖνο τὸ ποτίζω
Καὶ λέω: Ποτὲ ποτὲ ἄς μὴν κόψει
Μηδὲ τὸ ἀβρότερο χεράκι
Τὸ λουλουδάκι
Μὲ τὴ δροσιά του,
Ποῦ ἀνθεῖ στὴν ἄρη
Καὶ τοῦ θανάτου.

Σκέψεις, 1909.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Διαβάστηκε τὴν περασμένην Κεριακῆ, στὴ σάλα τοῦ Ὀδείου ἡ κρίσις γιὰ τὸν Ἀπερώφειο δραματικὸν διαγωνισμό. — Τὸ «ἔπαθλο» δὲν τὸ πήρε κανένα σκηNIKὸ ἔργο. Πήρανε ἕως: τῆς θεατρικῆς δόξας τὸ στεφάνι ὁ κ. Γρηγόριος Ξενόπουλος, κὶ ἀπὸ πεντακόσας δραχμοῦλες ἡ λῶρα τοῦ κ. Πολέμη, ἡ «μελοδραματικὴ μπαγκέττα» τοῦ κ. Σταθόπουλου, ὁ «κλαυσιγελοῦς» τοῦ κ. Νικολόπουλου, τὰ κα-

θηριόνα σαλόνια τοῦ κ. Ἰωσήφ, καὶ ὁ τυπογράφος τοῦ κ. Βασιλιᾶ Ἀγγέλιαου.

— Τὸν πρῶτον ἐπαινοῦ μωραστήκανε: ὁ ἀπτικὸς οὐρανός, τὰ ποιητικὰ στολίδια τοῦ θωρηκτοῦ «Ἀβέρωφ», τὰ πολεμικὰ νοχάκια τῆς κ. Εἰρήνης Ἀθηναίας καὶ οἱ κριτικοὶ «ψίθυροι» τοῦ κ. Ξενόπουλου.

— Διπλοβραβεμένον ἔ κ. Ξενόπουλος, καὶ πάλε παραπονιέται στοὺς «Καιροῦς». Ὅλα δικά του τὰ ἤθελε, καὶ μὲ τὸ δικίον του!

— Στὸν τελευταῖον «Hellenic Herald» τῆς Ἀόντρας τυπώθηκε μεταφρασμένο ἐγγλέζικα κ' ἓνα δῆγμα τοῦ Ζαχαρία Φυτίλη, ὁ «Ἀάμας ἔ Σοφός».

— Μάθαμε καὶ τὸ λόγο γιὰ τὴν ἐξαυθιμένην Βουλῆν, παντικώτερον ἀπ' ἑλοῦς τοὺς συνταχτικοὺς κηρύχτηκανε οἱ κ.κ. Καζάτζης, Φιλάρετος καὶ Δ. Κατζηγιάνης ὁ Θεσσαλός.

— Ὁ πρῶτος, γιὰ τὴν παίρνει σύνταξιν ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον, ὁ δεύτερος γιὰ τὴν εἶναι συντάχτης τοῦ «Ριζοσπάστη», κὶ ὁ τρίτος γιὰ τὴν ξέρει τόσο καλά τὸ Συνταχτικόν, πού πήρε καὶ τὸ βραβεῖον στὸ πρῶτον Σεβαστοπούλειον διαγώνισμα.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Μ. Ζωγ. Στείλε μας τέττα. Εἶναι πολὺ νόστιμα.—
κ. Ἀγγ. Κορ. καὶ Ν. Στελ. Σὰς στέλνουμε τὸ φύλλο μὲ καινούριον κατατόπι. Οἱ «λίγες μέρες» σὰς παρακαλοῦμε νὰ μὴ γίνουνε «πολλές».—κ. κ. Κ. Δημ. στὸ Ἀγρίνι καὶ Μ. Καλ. στὴν Τρίπολη. Δάξαμε τὴ συντρομὴ κ' εὐχαριστοῦμε.—κ. Τάκ. Μαν. ἐδῶ. Πρῶτ' ἀπ' ἐλα: ὅποιος ἀνεπιστήμονας, αὐτὸς καὶ ὄβριστης: ἄς, ἡ λέξη ἄντινιστε εἶναι φτειασμένη στὰ τελευταῖα χρόνια ἀπὸ Ἴλλουλοὺς λόγιους, κὶ ἔχι ἀπὸ τὸ γαλλικὸ λαὸ τὸ γαλλικὸ σου λεξικὸν δὲν πιστεύουμε νὰ τὴν ἔχη ἄς, «νιοφτασμένος» καὶ «νιοφερμένος» θὰ πῶνε nouveau venu, δηλ. ἐντελὸς ἄλλο πρῶμα: ἄς, τὸ ἐπιθανάτιόν σου δὲν τυπώνεται: δὲν ἔχει τίποτα «στὸν κόσμον αὐτὸ τὸν τύραννον καὶ φθόδλοσχο νὰ δείξῃ», ὅπως λέει καὶ τὸ ἴδιον. — κ. Πέ. Χρ. στὴν Καστέλλα. Θὰ μῶνε καὶ τὰ δυὸ τραγούδια, μὲ τὸ νέο ψευτόνομα, πρέπει ὅμως πρῶτα νὰ ξέρουμε ποῖός μῶς τὰ στέλνει: τὸ ἴδιον καὶ γιὰ τὸ κατατόπι πού ρωτᾶς.

Ο «ΠΛΑΤΩΝ»

«Φίλος μὲν Πλάτων, ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι, φιλάτην ὅμως ἡ ἀλήθεια». Καὶ ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς στὴν μπίρα «ὁ Πλάτων» τοῦ κ. Πλάτωνα Ἰωαννίδη (ὁδὸς Καραγιώργεβιτς, πλάι στὸ Ἀυτοκρατορικὸ Ξενοδοχεῖο) βρίσκει κανεὶς διαλεκτὰ φαγιά, διαλεκτὴ μπίρα, διαλεκτοὺς μεζέδες, διαλεκτὴ περιποίηση, ὅλα διαλεκτὰ πέρα πέρα. Καὶ τὸ πιδὸ διαλεκτὸ ἀπ' ἐλα τὸν ἀφεντάθρωπον τὸν Πλάτωνα πού σὲ σκλαδώνει μὲ τὴν περιποίησίν του δίχως νὰ σὲ ξεπαραδιάξει. Γιὰ τοὺς καλοφαγάδες τὸ κέντρο αὐτὸ κατάντησε ἀληθινὴ «Ἀκαδημία τοῦ Πλάτωνος».

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΑΘ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ